OPVSCVLA

LIBERALIVM Artium, Magiſtri Barrienti Salmanticæ profeſ-ſoris.

De Periodorum ſiue ambituum diſtinctionibus.
De Periodis ordinandis.
De Monetis antiquis, ad Caſtellanas pecunias reductis.
De Coloribus & eorum ſignificatis.
De Calendis.

SALMANTICAE,
Expenſis Simonis à Portonarijs.
Cum Priuilegio.
1573.

Licencia.

DON Phelippe por la gracia de Dios, Rey de Castilla, de leon, de Aragon, de las dos Secilias, de Hierusalem, de Nauarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galicia, de Mallorcas, de Seuilla, de Cerdenia, de Cordoua, de Corcega, de Murcia, de Iaen, de los Algarues, de Algecira, de Gibraltar, Duque de Milan, conde de Flandres, y de Tyrol, &c. Por quanto por parte de vos el Maestro Barrientos nos fue fecha relacion, diziendo q̃ vos cō licencia nuestra auiades impresso un libro intitulado Partium orationes Syntaxeos: y otro intitulado Lima Barbarei: y otro intitulado Sinonymorū liber Los quales eran utiles y prouechosos a los estudiantes y otras personas q̃ los leyessen, suplicādonos los mandassemos uer y daros licencia para los tornar a imprimir, o como la nuestra merced fuesse: Lo qual uisto por los del nuestro cōsejo, y como en los dichos libros se hizo la diligencia q̃ la pragmatica por nos agora nueuamente fecha dispone fue acordado que deuiamos mādar dar esta nuestra carta para uos en la dicha razon, y nos touimos lo por bien. Por la qual damos licēcia y facultad para que por esta uez podays tornar a imprimir los dichos libros que de suso se haze mincion sin por ello caer ni incurrir en pena alguna, y mandamos que la dicha impression se haga de los dichos libros originales que uan rubricadas todas las hojas, y firmado al fin del de Iuā Fernandez de Herrera nuestro escriuano de camara de

 los que

los que residen en el nuestro consejo y que despues de impresso no se pueda uender ni uenda sin que primero se traygan al nuestro consejo, juntamente con los dichos originales para que se uean si la dicha impresion esta conforme a ellos e se os de licencia para los poder uender, tasando ante todas cosas en el nuestro consejo el precio a que se uuiere de uender cada uolumen sopena de caer e in curir en las penas contenidas e la dicha pregmatica y leyes de nuestros reynos: e mas de la nuestra merced y de diezmil marauedis para la nuestra camara: dada en madrid a diez dias del mes de Abril de mil y quinientos y setenta e un años.

El Licenciado Menchaca.

El Doctor Durango.

El Licenciado Fuen Mayor.

El Licenciado Don Antonio de Padilla

El Doctor Redin.

El Licenciado Contreras.

Yo Iuan Fernãdez de Herrera secretario de camara de su Magestad la fize escriuir por su mãdado por acuerdo de los de su consejo.

El Rey.

POr quanto por parte de vos el maestro Barrietos, nos ha sido fecha relacion que vos auiades fecho y compuesto vn libro intitulado, Lima Barbaricij breuissimæ in somnū Sapiones explanationes, y otro intitulado Annotationū silua, y otro intitulado Sinonimorum liber, y otro de Periodorum siue ambituū distinctionibus de periodis ordinādis de Monetis antiquis ad Castellanas, reductis de Calendis, de Coloribus & eorum significatis. Y otro de partium orationis Syntaxeos, los quales eran muy vtiles y prouechosos a los estudiantes, y otras personas q̃ los leyessen, suplicando nos los mandassemos ver y daros licēcia, para que vos, o la persona que vos nombrassedes y no otra alguna pudiesse imprimir y vēder los dichos libros, o como la nuestra merced fuesse, y no, tuuimos lo por bien: y por la presente vos damos licencia y facultad a vos el dicho maestro Barrientos, o a quien vuestro poder vuiere, para q̃ por tiempo de seys años primeros siguiētes que corrā y se quenten desde el dia de la fecha desta nuestra cedula en adelate vos el dicho maestro Barrientos, o la persona que vos nombraredes,

des,o vuestro poder vuiere, y no otro puedan imprimir y vender los dichos libros en estos nr̃os reynos: so pena, q̃ la p̄sona, o personas, q̃ sin tener vr̃o poder los imprimierẽ o vẽdieren, o hiziere n imprimir o vẽder, o truxeren de fuera parte impresso, pierdan la impression y los moldes y aparejos cõ que los hizieron, e incurrã mas cada vno dellos en pena de treynta mil mrs: la qual dicha pena se reparta en esta manera. La tercera parte para la persona q̃ lo acusare, y la otra tercia parte para nr̃a camara y fisco, y la otra tercia parte para el juez q̃ lo sentẽciare: con tãto que despues de impresso, lo traygays a tassar al nr̃o consejo. Y mandamos a los del nr̃o cõsejo, presidẽtes y oydores de las nr̃as audiencias, alcaldes, alguaziles de la nr̃a casa y corte y chãcillerias, y a todos los corregidores, assistentes, gouernadores, alcaldes, alguaziles, y otras qualesquier justicias de estos nr̃os reynos, q̃ os guardẽ y cũplã, y hagã guardar y cũplir esta nr̃a cedula, y cõtra lo en ella cõtenido no vayã ni passen en tiẽpo alguno, ni por alguna manera. Fecha en Madrid a. 28. dias del mes de Septiẽbre, de 1566. años.

Yo el Rey.

Por mandado de su Magestad.

Antonio Perez.

MAGNIFICENTISſimo Ioanni Chriſtophoro Calueto Stellæ Barchinonenſi, Hiſtorico Cæſareo, Magiſter Barrientus ſummum bonum.

CVM aliquid putare ſoleas, eſſe meas nugas (Stella clariſſime) non tibi mirandum eſt ſi ſolita mea petulantia, te uirum grauiſſimis maximi Cæſaris hiſtorijs ſcribẽdis occupatũ atque intẽtum huiuſmodi ludicris, à rebus ſerijs abſtrahã. Hãc meã audaciam tibi profectò imputabis, tu enim (quæ tua humanitas eſt) huius licentiæ fores tam patenter tua uirtute mihi aperuiſti, ut qua data ingredi non dubitarem. Quis enim niſi ſtolidus ac mentis inops occaſionem adeò inſpiratam amitteret? In mea igitur culpa tibi ignoſces, maiorem nanq; te, ſcio, & animo concepi, quàm huc deſcenſurum putem. Cæterùm tuæ reconditiſſimæ ſcientiæ ſumma amplitudine, tuiq; nominis umbra, hos culices elephantos uideri, cum intelligerem, frõtem perfricui, teq; in illis nuncupare, atque tanquam numini literarum ſacro dicare, ſum auſus: qui ut Neſtoreos annos uiuas, Deum optimum Maximum precor. Quod facis, quæq; facias, proſpere ſimul & feliciter tibi cedant.

AD HVMANARVM LIterarum auditores, *Magister Barrientus.*

CVM Tiruculis ac in re literaria nouitijs leuissimi quiq; terrores obstent, quominus ad sui literarij itineris finem perueniant, eum professorē de eis bene meritum ducimus, qui studiorum viam, stratis munit, offensiones vitat, cōpendia monstrat, cliuos, iuga, abrupta loca, & præcipitia quo pacto fugiant, vel saltem cū per ea eundum sit, quomodo sine magno corporis & ingenij detrimento subeant, ostendit. Duo iuuenibus Grammaticæ tyrocinium ingredientibus, maximè necessaria esse, experientia, quæ artem facit, docet: primū discipulis periodorum, siue ambituū distinctiones, ac interpuncta, quibus nostri tēporis calcographi vtūtur, explanare (quæ potissima interpretationis pars est) deinde, qua ratione periodos ordinent, certa methodo & clara instituere: quæ duo quantum tyronibus & in re grāmatica nimi ne adultis ac versatis, tum oneris, tum laboris & molestiæ leuēt, qui intam q;

tumq;expeditiores ac alacriores, iter inceptum, his intellectis (illi præsertim qui constructionis latinæ rudes sunt) peragāt, omnibus huius artis Grammaticæ institutoribus notum satis esse arbitror. Ad hæc ex huius disciplinę traditione, illud iam sublimius discet auditor, vbi sermo sit sustinendus & quasi suspendēdus, vbi mora & respiratio, in orando, vel legendo sit faciēda. Alioquin si interuallis inscite orationem interrumpit, maximam obscuritatē lectioni vel orationi afferet. Proinde, Quintilianus adeò hāc distinguendi virtutem laudat, vt sic doceat. Quin.11. cap.3. Virtus autem distinguendi fortasse sit parua, sine qua tamen esse nulla alia in agendo potest. Quamobrem optimi auditores hæc vobis in præsentia minimo impendio libenter impertimus: his nostri discipuli instructi, mirum quàm citissimè ex limosis ac palustribus huius artis locis, in literarum bonarum, fastigium euadūt. Quibus lucubratiunculis si faueritis, eisque æquo animo indulseritis, quid spei in me sit reliquū, in alijs grandioribus vigilijs (Deo Opt. Max. annuente) facillimè experiemini.

Ioannis Dominici Florentij Romani.

PLVS tibi: quàm pulsis Capitoli ex arce Camille
Gallis, Roma suo: debet Ibera plaga.
Barbariem procul hinc arces, Barriente, nitore
Conspicuo illustris Stellæ animate tui.
Nec miror Stellam quòd nunc, Barriente, sequaris,
Sydera qui assiduè mente, animoq; subis:
Diuinæ unde tibi fœcundi pectoris artes,
Dulcior Hyblæo sermoq; melle fluens.
Ergò age disiecta latè caligine profer
In solem arcanas, antiquitatis opes.
Sermoni ornatum, uim nummis, redde colori
Nomen, eris porrò magnus Apollo tuis.

De

De Periodorum siue ambituum distinctionibus discendi studiosis.

OMNIS Latina verborum series, cõnexio, & compositio ex comprehensione constat, quàm ambitum, periodum, circuitum, continuationem, & circumscriptionem Cicero appellat. Quod etiam Quintilianus testatur, inquiens, hic ambitus siue Periodus est, quæ sensum finit: quam sic Aristoteles diffinit. λέγω δὲ περίοδον λέξιν ἔχουσαν ἀρχὴν καὶ τελευτὴν αὐτὴν καθ' αὑτήν. Id est dico autẽ Periodum quæ principium & finem ex se habet. Principium vero & finem, ex se Periodum ipsam habere, Aristoteles asseuerat, quia proprijs finibus concluditur, vt perfectam atq; absolutã sententiam, perficiat: & vt ipse vltra tradit, est locutio perfecta ad exitũ perducta. Hermogenes sic definitio, ἔστι μὲν οὖν περίοδον κυρίως, ἡ τοῦ ὅλου ἐπιχειρήματος ἀναγκαία, τῆς ... καὶ κλεῖς ... i. Est igitur Periodus proprie, totius Epicherematis valde necessarius conuentus, & quodam modo clauis. Auctore Quintiliano genera periodorum duo sunt, alterã simplex, cum sensus

Cicer. & Brutoaut decla. ora. & in orato.
Quin. li. 9. c. 4.
Arist. li. 3. c. 9. ad Theo.
Hermo. li. 4. c. de Period.
Quin. li. 9. c. 4.

sensus vnus longiore ambitu circunducitur: alterum quod mēbris, & incisis constat: hoc compositum ego vocito. Vocat Quintilianus periodum, tum vnam orationē sensum concludētem, quam notitiam Grammatici appellitāt, tum totam sensus seu locutionis comprehensionem. Hæc ergo periodus colis (quæ membra Latini dicunt) colon autē, ex cōmatis, (quæ cæsa) componitur. Habet periodus mēbra duo, & quatuor, & aliquando plura, à Cicerone quatuor senarijs versibus, aut ipsius spiritus modo determinatur. Eā igitur verborū seriē nostri tēporis calcographi quinq; characteribus, siue sectionibus, aut interpunctionibus distingunt, quæ glossematis ac interpretationis vim habere, nemo est qui ambigat, & (vt tradit Cicero) legenti delectationem afferūt, inquit enim, distincta, alios, & interpuncta, interualla delectāt. Adeo hoc verum est, vt series orationis connexa, ac sermonis ductus sine distinctionibus obscurior ac difficilior appareat, autorisque sensus frequentissime periclitetur, & pereat. Inde Quintilianus tradit, pronuntiationem esse dilucidam, si oratio sit distincta. i. vt qui dicit, & incipiat, vbi oportet, & desinat. Quod sine interpunctis non posse fieri perspicuum est: & vt ipse ait, viciosa

Cice. li 3 de orato.

Quin. li. 11. c. 3.

ciosa distinctio obscuritatem afferet. Vndè non immerito à iurisconsultis traditur, vt re cōditissimæ scientiæ vir Alexius Vanegas scribit, ob solum punctum caruit Robertus Asello. Cum in cænobij ianua scriptū esset, porta patēs esto, nulli claudaris honesto. Si namque comma sit in nulli, sensum alium facit, ab eo quem habet, si sit post verbū esto. distincta præterea periodus, orantem aut legentem quiescere, audientem, recitata percipere atq; intelligere, efficit. Vndè illud Ciceronis, clausulas, & interpunctaverborum, animæ interclusio, & angustia spiritus attulerunt, inde rectè ab Ausonio Gallo dictum est, affectusque impone legēs, distinctio sensum auget, & ignauis dat interualla vigorē. Quod Diuus Augustinus sentiens, sic monet: sed cum verba propria faciūt ambiguā scripturam, primo prouidendum est, ne malè distinxerimus, aut pronūtiauerimus, quā obrem ne scribentes, legentes, aut dicentes, in aliquos errores interpuncta ignorantes incidamus. De periodorum distinctionibus in hoc opusculo vos monere non ab re mihi visum fuit. Quarum duo sunt genera, Periodorum, & Dictionum.

Alc. li. 4 de uerb. signifi. in princ. & Alberic. in repertorio. ca. punctus.

Alex. li. de orthographia.

Cic. li. 3. de orato.

Ausoni. in exhortatiōe ad nepotem.

Aug. li. 3. c. 2. de doctri. Christia.

De Periodorum chara-
cteribus.

Hieron. in Esaiæ prolog. CHaractêres quibus prisca illa ætas contẽta fuit, (Diuo Hieronymo teste) duo sunt. Comma, & colũ, his verbis. Sed quod in Demosthene & Tullio solet fieri, vt per colla scribantur & commata. Quæ consuetudo vsque ad nostra tempora durauit. Cæterùm præsens ætas multos alios characteres ac distinctionum genera (vt clarior scriptura reddatur) excogitauit. Quæ numero quinque sunt.

1. Comma.
2. Colum.
3. Clausula.
4. Distinctio interrogans.
5. Hemicycli parenthesis.

Quin.li. 9.c.4. Comma incisum vertitur Latinè (autore Quintiliano tradente.) At illa connexa series, tres habet formas, incisa, quæ κόμματα dicũtur. Membra, quæ κῶλα, & περίοδον, quæ est, vel ambitus, vel circunductum, vel continuatio, vel cõclusio. Ab Aquila Romano cæsum dicitur.

Aris.li.3 ad Theodo.c.9. Deducitur à verbo κόπτω quod incido significat. Est (autore Aristotele) τὸ ἕτερον μόριον ταύτης. Idest, est altera pars huius, periodi

di intellige. Aquila autem Romanus sic definit: est cæsum pars orationis, nondum ex duobus aut pluribus verbis quid quam absoluti significās. Ab Hermogene sic. κόμμα δέ ἐστι, θέσις διανοίας μικρότερα κώλου, Idest, comma est compositio sententiæ breuior membro. Quod eodē teste, quatuor aut quinque aut sex syllabis constituitur. Nam (vt idem docet) si sententia in duabus syllabis perficiatur, comma est. Quintillianus sic definit, est sensus non expleto numero conclusus. Cōmata igitur, idest, singulas orationes hemicyclis distinguimus, hoc est medijs pūctis, quæ, c. quodam in lineæ fine hoc modo: figurantur. Eis vtendum est in singulis orationibus, quas Grammatici notitias appellitant, nos etiam dyastoles: sensus enim ibi non cōcluditur, vt, virtutem amplectimur, omnes qui volumus, insignes haberi. Cicero, vt plurimum potestas data est augēdæ dignitatis tuæ, nihil prætermisi in te ornādo, quod positū esset, aut in præmio virtutis tuæ, aut in honore verborū. Ponitur & hic character in singulis orationis partibus, quando oratio articulis distincta est, Articulū vocat. Cic. cùm singula verba interuallis distinguūtur cæsa oratione: sic, erat malus, infi.dus, sacrilegus foedifragus, corrigeret eum magister sua do

Hermo. li. 4. c. de spiritu.

Quint. li. 9. c. 4.

Cicer. li. 20. ep. 13

Cice. li. 4. ad Heren.

ctri-

Cic.li.4. ep. ctrina, & bonis moribus. Cic. Nō enim his rebus pugnauimus, quibus valere poterāmus, cōsilio, autoritate, causa, quæ erant in nobis superiora. Eo etiam vtuntur aliqui in Parenthesi, hoc modo, scelerate, quid te mouit, non alio appellaberis nomine, vt me deluderes? verum pessimum distinctionis genus est.

De Colo.

Colum membrū est latinè, (vt vertit Cicero) cuius definitio apud Hermogenē hæc est, κῶλον δέ ἐστιν ἡ ἀπηρτισμένη διάνοια. Id est, membrum est perfecta sententia. Apud Quintilianum est sensus numeris conclusus, sed à toto corpore abruptus, & per se nihil efficiēs. Ex quorū quatuor ad summū Periodus cōstat. Si enim hūc numerū excedit, nō periodus, sed πνεῦμα vocabitur. i. spiritus, qui sic ab Hermogene diffinitur. πνεῦμα μὲν οὖν ἐστι σύνθεσις λόγου διάνοιαν ἀπαρτίζον, ἐν κώλοις καὶ κόμμασι μετρουμένον, πρὸς τὴν διάρκειαν τοῦ πνεύματος κατὰ τὴν φωνὴν τοῦ λέγοντος. Id est, spiritus igitur est cōpositio orationis sentētiā perficiens, membris & incisis metiens, ad tenorem spiritus secundum vocem dicentis. Vbi igitur oratio finit, sensum illum perficiens, attamen non periodum, ibi duo puncta

Cice. de dia. orato, & de orato. Quint. li. 9. c. 4.

cta signantur, quæ colum dicimus. Vt, te defendũt amici: colunt propinqui: amãt ciues: in vno quoque horum mẽbrorum sensus perfectus inest, ceterum quoniam orationes quę sequuntur, quibus periodus absoluitur, connectũtur superioribus, singula cola duobus punctis signamus, sequitur nanque, cũcti omnia bona tibi imprecantur: te ducem expetunt.

De clausula.

CLausula seu distinctio, quam punctum alij nominant, est signum segregans intellectum & spiritum recreans prolatoris. Hæc clausulæ seu puncti definitio à Francisco Nigro asignatur. Hoc in fine periodi, quę clausula dicitur, vbi tota sententia clauditur, est signãdum: eo enim quando sensus est impletus, vtemur. Vbi (vt Quintilianus scribit,) iam erit distinctio, quia inde alius incipit sensus. Habet etiam locum in prænominibus ac cognominibus, cum ea vna duntaxat litera scribimus. Vt, M. T. C. & in hoc nomine Respublica & similibus: vt Reipub. causa multa sunt toleranda: & Tribunus ple. cõsulit. Po. Rom.

Fran. Niger in arte Grãmati.

Quinti. li. 11. c. 3.

Punctum, clausulam ego vocito, iuxta illud Ciceronis: clausulas & interpũcta verbo

rum animæ interclusio & angustiæ spiritus
Cice. li. 3 attulerunt. Interpuncta vocat Cicero reli-
de orato. quos characteres extra punctum vt comma,
colum, & clausulam, quam Quintilianus distinctionem.

De distinctione interrogante.

Distinctio interrogans, quam punctum interrogationis alij appellitant, in oratione interrogante ponitur, puncto & supra illud apice signato hoc modo ? Inscriptum cum occurrerit, erit illud membrum pronunciandum, in principio voce modice de-
Virg. li. flexa, & in fine accuta. Vt illud Vergi-
1. Aenei. lij. Quæ te genitor sententia vertit ? scribi-
Ibidem. mus etiam hunc characterem in acclamationis membro. Vt illud eiusdem : Mène incepto desistere victã? Nec posse Italiã. Teucrorum auertere regem?

De Hemicyclis Parenthesis.

Hemicycli parenthesis duobus (altero recto, altero inuerso, hoc modo notantur ( ). Inter hos duos characteres clauditur sensus ab eo, qui est in oratione, diuersus. Fit
Quint. li. enim (autore Quintiliano) dum continuatio-
9 c. 3. ni sermonis medius aliquis sensus interuenit.

Lati-

Latinè eodem teste, interpositio siue interclusio vertitur: Virgilius. Ego hanc vitulam (ne forte recuses bis venit ad mulctram, bi- nos alit vbere fœtus) de pono. Ver. 3.

De dictionum characteribus.

CAlcographi in quouis scripti genere tres characteres extra periodum vsurpant. Primus vocatur virgula diuisionis aut sectiōis: quæ vna virgula sic - aut duab9 sic = describitur, & finem versus ponitur, quando vocabulum non finitum est. Vt,

Magnũ victi- gal est parsimonia.

SEcundus est apex, seu virgula quædam, quæ in vltima dictionis syllaba des- cribitur, non vt ibi accentũ enunciemus, sed vt vocē declinabilem ab inflexibili distinguamus, vt ponè, porrò, palàm, quòd, verùm, cæterùm.

Tetius est duæ virgulæ superiori parte iũctæ, inferiori autem disiunctæ, hoc modo ^ à quo significatur, accentum *collocari in illa* syllaba, supra quam est: vt Latîa, Lûcia, Adamântinus, Amigdâlinus, Procêrus.

Quartus est duæ virgulæ huic contrariæ, quæ in parte inferiori concurrunt, in

ſuperiori vero diſtinguntur ſic ô quo intelligimus,ſyllabam, ſupra quã eſt, breuem eſſe, vt âries.

Quintus eſt virgula recta oblique poſita ſupra alicuius dictionis vocalem, qua monemur,vocalem illam eſſe longam,quæ deſcribitur,ſic. Sextus ὑφὲν grecè, latinè ſubunio, ſeu connexio poteſt appellari:character eſt quo duæ dictiones conglutinantur, vt de_integro ſignantur ſic.

Hæc de Periodorum diſtinctionibus.

De Periodis ordinandis.

PEruerſum ordinem, ſenſum perturbare, nemo nõ vel mediocriter in literis verſatus, fatebitur: illudq; non diffiteatur, neceſſe eſt, ſi autorem latinum in alienam linguam vertere, aut diſcipulis interpretari velit, niſi exacte periodorum ordinem intelligat, & ſeruet, autoris ſententiam, aut autorẽ ipſum non verti, ſed inuerti potius. Propterea cha*riſsime auditor* de ordinandis Periodis hæc tibi tradere libuit: quæ ſi bene intellexeris, tu ipſe teſtis oculatus eris, quod nam cõmodum inde conſequaris.

Aliquā Periodum interpretaturus, eam vſque ad clauſulam legat: deinde ad principium reuertatur, vſq; adeò comma, aut colū obuium ſit, in quo verbū reperiatur, & ſi ibi non occurrerit, periodū legat, vſque adeò inueniatur, quo inuento, vlterius non eſt progrediendum: poſtremò his ſeruatis præceptionibus ſenſum explanet, & ordinet, his peractis atque explanatis in reliquis cōmatis idem faciet, vſque ad clauſulam perueniat.

Quotieſcunque vocandi caſus ſiue vocatius adſuerit in oratione, incipe ab eo: ſi non, à nominatiuo: ſi hic non adeſt, a verbo, ſine quo oratio eſſe nō poteſt. Vt illud hymnographi, Vt queāt, laxis reſonare fibris, mira geſtorū famuli tuorum, ſolue polluti labij reatum Sancte Ioannes. Quæ ſic iunges, ſancte Ioānes ſolue reatum labij poluti, vt famuli queant, laxis fibris reſonare mira geſtorum tuorum.

Nunquam à dictione recta, ſed regenti eſt incipiēdus ordo: vt illud vergilij. His ego nec metas rerum nec tēpora pono. Non ſic aſtruā, His, à aqueſt os, ego &c. Sed ſic, Ego nec pono metas rerum, nec tempora his. Si autem obijcias, vt & alijs in locis poteris argumentari, vel potius cauillari (ſi oculis mui *Virg. li. 1. Æneí.*

 diæ

diæ; aut dectractionis veneno suffusis aliorum labores extinguere, tanquam Basiliscus libet) quid attinet, aut quam literarum iactu ram interpretans faciet, cum ordinem à voce, his, incipiat? Ad te (inquam) velut adultum & literis imbutum nihil pertinebit, ad tyronem autem maxime. Via opus est incipientibus (vt inquit Quitilianus) sed ea plana, & cum ad ingrediendum, tum ad demonstrandum expedita.

Si infinitiui modi verbum in propria natura captum adest in oratione, ordinem incipe non ab eo, sed à verbo vnde regitur. Vt illud, verum aliter euenire multo, intelligit. Non sic copulabis, verum mas, euenire, acõ tecer, multo aliter, mucho al reues, intelligit Sed à verbo intelligit, incipies, sic Verum intelligit, multo aliter euenire. Dixi in propria natura captum, quoniam quando ponitur pro nomine, aut pro præterito imperfecto, optime ab eo incipiemus. Vt ibi, posse, loqui, eripitur. Sic maritabis, posse, idest, potentia, loqui pro loquelæ, eripitur, aufertur.

Terent. in Andr. prologo.

Si verba modi indicatiui, & subiunctiui iungantur, ordo a verbo indicatiui sumendus est, vt illic, Pronisо quid agat Pãphilus. Et illud eiusdẽ. Vt grata mihi sint, quę facio oia

Terẽ. in. Eunu. ac. 3. Sc. 1.

Ordo

Ordo inceptus ab obliquo est fugiendus, vt apud Cicer. Præterquam quod Reipub. consulere debemus. Non incipiam ordinem ab obliquo, Reipub. Vt illud eiusdē. Magnæ tum diligentiæ est, tum etiā fortunę. Nō iunges, Magnæ diligentiæ, de gran diligencia, est, es: sed à verbo est. In oratione tamen infinitiui modi vtriusque vocis rectæ ab accusatiuo inchoabimus, sic: Me ne iliacis occumbere campis non potuisse? Quoniam vim suppositi habet. *Cice. li. 10. ep. 1* *Ibidem.* *Virgi. li. 1. Aenei.* *Verg. li. 4. Aenei*

Cōiunctiones & aduerbia in periodi principio obuia, ante cæteras voces ordinantur. Vt Vergil. At Regina graui. Cice. Ego vero Serui vellem. *Cic. li. 4 ep. 4.* *Cic. li. 4 ep. 4.*

Si ablatiuus absolutus primam orationi sedem occupauerit, statim est ordinandus. Cice. Recitatis literis oblata religio Cornuto est. In alijs locis eum cōiunge, quando occurrerit, Vt illud. Omnia summa consecutus est, virtute duce, comite fortuna. *Cic. li. 10 ep. 3.* *Cic. li. 10 ep. 3.*

Aduerbium semper ante dictionem cui adiūgitur, in quacunq; orationis parte sit debet cōglutinari: vt Est isthuc datum profecto. Huius ordo erit, profectò isthuc. *Terē. in Eunu. ac. 3. Sc. 1.*

Nunquā adiectiuū ante substantiuum est astruendū, sed substātiuū primū locū occupabit, vt, Magnas vero agere gr̄as Thais mihi. *Teren. ibidem.*

Cice, li. 10. ep. 1. Parenthesim longam ad finem periodi ordinabis: vt Cui satisfeci vel ætate vel (si quid etiã hoc ad rem pertinẽt) gloria. Si autem breuis est, quando occurrerit in membro, iunges. Vt illud eiusdem: sed & te aliquanto ante (vt spero) habebimus.

Ibidem. Præcepta supradicta non seruantur, in quis vel qui, nam in quocunq; sit casu, est ordo inchoandus à suo antecedenti. vt, Enuchum quem dedisti nobis, quas turbas dedit. Sic adiungam. Eunuchum, el Eunucho, quem, el qual, dedisti, &c.

Dictiones negatiuæ nullus & nemo, ordinem ab eis incipi, exoptant: vt illud, Neminem introire video, exire

Teren. neminem.

Quando comma post vnam aut duas dictiones in periodi principio sine verbo sequitur, verbum est intelligendum ex præcedenti sensu, aut ex sequẽti. vt Cic. vna, quod

Cice. li. 10. ep. 7. publicis literis omnia sum persecutus, altera, quod Marcum Varisidium &c. Vna, intellige ex precedenti, res me breuiorem facit. Sic efficies in altera. aut debes verbũ ex sequenti sensu venari, quod frequẽtissimum est. Vt illud, nam quis, in ea fortuna quę mea est, & ab ea vita, quam in me cognitam hominibus

ar-

arbitror, & cum ea spe, quam in manibus habeo aut sordidum quidquam pati, aut perniciosum concupiscere potest? Quod sic ferrũminabis atq; connectes, Nam quis potest, aut sordidum quidquam pati, aut perniciosum concupiscere, in ea fortuna, quę mea est? Sic intelliges in eo commate, & ab ea vita: scilicet: & quis potest, aut sordidum quidquam pati, aut perniciosum concupiscere, ab ea vita? &c. Sic efficies in illo commate quod sequitur, Et in ea spe.

Hæc de ordinandis Periodis.

De Monetis antiquis, Castellanis pecunijs collatis.

Satis inter certissimos quosq; autores & horum principem Aristotelem cõstat hominum cõmercia rerũ permutatione, antequàm metallum in pecuniarios vsus deueniret, facta esse: vt vel nostris temporibus ab Hispanis in India occidentali, & in Africa in regione Senegæ effici compertum est. Metalis iam inuẽtis illud omnibus indubitatum, auro, argẽto & ære signato, primò antiquos non vsos fuisse: sed potius rudia & informia frusta, vel laminas nota ponderis impressa (teste Aristotele) pro signata pecunia nu- *Arist. li. 1. c. 6. Polyti.* *Ibid.*

Pli.li.33 c.3. merasse. Postea vero metallo signato vsi sunt: Nã apud Romanos Seruiũ Regem primum æs signasse, Plinius autor est, cum antea nec argento quidẽ signato Romani vterentur. Apud Græcos id primus Phædo factitauit (vt Strabo tradit) sic apud alias natio- Strabo. li. 8. nes alij. Abrahamum Geneseos. cap. 23. quadringentos siclos argenti probatæ monetæ publicæ: pro Sare vxoris suæ sepulchro appendisse legimus, annis ante Christum natum duobus millibus ferè nam fuerint anni. 1903. Cumque adeò inconstans ac variũ monetarum pretiũ & põdus extiterit, hacq; de causa nostris temporibus vel antiquos autores explanare, vel nostris monetis nomina indere, sit arduum atque difficile, in hoc opusculo libuit antiquos nummos ad Castellanorum pretium reducere, indeque ad cæteratũ nationum collationem calculus erit certus: & id quod Castellanis nũmorum generibus proprius accesserit, non nimis anxio illo nec scrupuloso examine & pondere conferam. Illud animaduersione dignũ, olim ex stanno ac plumbo nummos cussos fuisse, vt patet in. l. lege Cornelia cauetur. ff. ad. l. Corne. de falsis. Clazomenos nummis ferreis vsos fuisse, & Dionysiũ Syracusanum plumbeũ Aristol. li. 2. nummum percussisse. Aristoteles scribit. Omne

Omne metallum signatum, nũmum, monetam: aut pecuniam appellamus. Vt. l. nummis depositis. ff. de in litem iurando. Numisma moneta est imaginem Regis aut Imperatoris impressam habens: vt ibi, ostendite mihi numisma census, idest, ostendite mihi inscriptionẽ in nummo factam. Vide. l. numismatum. ff. de vsu fructu & quemadmodum, &c. Cumque olim podoraretur metallum, exponderum nominibus sepe quid moneta valeat, considerandum est. De re familiari. c. 16. & c. 20. Math. 22.

De Romanis monetis.

OMne monetarũ genus prætium variasse cuncti pro comperto habent: propterea stabilẽ ac firmum earum valorem signare maximus est labor: Cæterum prætij varietatem quoties opportunitas se obtulerit, pro nostra virili parte assignabimus.

De Asse & eius partibus.

AB æredici, Mar. Varro. lib. 4. ling. Lati. scripsit. Est idem quod libra seu põdo vt. l. scribit Quintus Martius. ff. de auro & argẽ. legato, in duodecim vncias diuiditur. vt,

vt.l.interdum. &.l.seruū.ff.de hæred.instit. Sed solẽnis(inquit) aſsis distributio in duodecim vncias fit. Fuit æneus ex nostratibus pecunijs Castellanis quatuor teruncios valens, quatro marauedis. Tantulo pretio illo tempore libra æris constabat. Hoc pretium apud Euangeliographū intelligitur ibi, nonnedūo passeres asse veneunt? Et illud

Cornel. Ta.Li.1. Annaliū

Cornelij. Taciti, Denis in diem aſsibus animam & corpus æstimari. Diurnum nanq; militis, stipendium id erat. Quando as est argenteus (quoniam quælibet vncia septem denarios efficit) octogintaquatuor denarios comprehendit, ex nostris Castellanis regalibus nonaginta nouem efficiẽs, sexteruntijs demptis seu ducatos Castellanos nouem, quorum quilibet vndecim regales contineat. Deinde(vt tradit Plinius) cum impẽsis bellicis Respub.

Pli.li.33. c.3.

Romana non sufficeret, cõstitutum, vt asses sextantario pondere, idest, duarum vnciarū ferirentur, & sic totus as. 24. teruncios valebat. Postea Hannibale Romanos vrgente. Quinto Fauio Maximo dictatore asses vnciales facti. & tunc as. 48. terūtijs stabat. Postremo lege Papyriana semūtiales asses fuere ita vt as valeret teruncios. 96. Omne argenti pōdus duodecies vel decies auctum idem auri pondus facit, vt libra argenti ducatorū nouẽ

est,

eſt, ex auro autem erit. 108.

De vncia.

ASſis partes propria nomina habent. vt. l. ſeruum. ff. de hæred. inſti. quarũ prima eſt vncia. Quæ quando eſt ærea, ex Caſtella na moneta, cornatum & fere ſemiſſem valet Hiſp. cornado y medio, poco menos. Si eſt argẽtea denarijs ſeptẽ ſtat, ex noſtris regali bus octo & quarta parte regalis noſtri. Hiſp. ocho reales y vn quartillo, ſemiteruncio dẽpto. In mẽſuris eſt idem quod pollex, id eſt, pars duodena pedis. Vnde Diuus Hierony mus in Iobi prologo literas vnciales appella uit, hoc eſt pollicis magnitudinem referen tes. Sic. lib. 3. ca. 7. Regum Groſitudo autem literis trium vnciarum erat, vbi Hebræi qua tuor digitos interpretantur. Tres nanq; pol lices quatuor digitos faciunt.

Semuncia	Media onça.
Seſcuncia	Onça y media.
Sextans.	Dos onças.
Quadrans.	Tres onças.
Triens.	Quatro onças.
Quincunx	Cinco onças.
Semis	Media libra o ſeys on (ças
Septunx.	Siete onças.

Bes

Bes	Ocho onças.
Dodrans	Nueue onças.
Dextans	Diez onças.
Deunx	Once onças.

Fanius apud Priscianū li. de pōdere & mēsuris. Vncia argenti regales octo valet cū quarta regalis parte. Hisp. ocho reales y vn quartillo. Si est auri nouē ducatos. octo drachmas valet. Vnde Fanius, vncia sit drachmis bis quatuor. Vncia ab vno venire scripsit Mar. Varro. li. 4. ling. Lati. eius nota vt docet Volusius est. --

De Sextante.

Sextans seu sestans duas vncias habet. Ex pecunia Castellana, cum as sit duodecim vnciarum, semiteruncium & cornatum ferè valet. Hisp. vna blanca, y casi vn cornado. Quando as sextantarius erat, quatuor teruncios valebat. Quādo autem vncialis octo, cuius meminit Plinius. *Plin. lib. 33. c. 10.* Nam quod Aggrippæ Menenio sextātes æris in funus contulit. Titus Liuius. *Titus Li. li. 2. ad urbe cond.* Extulit eum plebs sextātibus collatis in capita. Qui sextantes de primis intelligendi sunt, nondū enim illa tempestate sextantarij aut vnciales asses facti. Dum autem as erat semūcialis, decem & sex terunciorum erat. Eadē diligentia est adhibenda in cæteris

ris afsis partibus. Erat menfuræ genus, vnde Trãquillus de Cæfare Augufto.c.77. Quãdo largifsime fe inuitaret, fenos fextantes non excefsit. Hifp. medio quartillo, valiendo el açumbre a dezifeys marauedis. eius nota eft tradente Volufio. ═ .

De Quadrante.

PEcuniæ genus eft ex noftris teruncijs valẽs, erat nanque quarta pars afsis tres vncias habens, de quo in Euangelio. Ibi erit donec foluat vltimum quadrantem. Quorum centum erat pretium fportulæ apud Romanos. i. ftipendium quod ftipatoribus & falutãtibus dabatur. Martialis: Dat Baiana mihi quadrãtes fportula centum. Idem iudicium & ratio eft adhibenda in quadrante, quæ in fextante, nam quando as erat fextantarius, octo teruncios valebat, quando vncialis decem & fex, fic notat Volufius. ═ –. *Mart. li. 1.*

De Triente.

NVmmi genus ex noftris teruncium cornatum & fere dimidium valens. Hifp. vn marauedi, y vn cornado, y cafi medio. Tercia pars eft afsis quatuor vncias habens. Iuuenalis.

Mart.li. 8. epbial. *Infelix nec habet quem porrigat ore trientem.*
Est mensuræ genus apud Martialem.
à Ruffi. *Seruabor dominæ Ruffe triente tuo.*
Idem *Idem alibi. Densique trientes.*
Mart.li. 6.in bibe teraquã. QuatuorCiatos facit in liquidis, vncias videlicet sex. Hisp. medio quartillo menos dos onças. Cuius nota est. = = .

De Quincunce.

QVincunx quinque vncias habet, tres semiterũcios & cornatum valens. Hisp. tres blancas y vn cornado. Nota quincuncis est. = - = .

De Semisse.

SEmis sex vnciarum est duos habet teruncios, quando autem as duarum vnciarum erat, duodecim terũcios comprehendebat, quãdo vncialis vigintiquatuor. Dictũ quasi semias. i. dimidiũ assis scribẽte Varrone. li. 4. lin. Lati. de quo sic Volusius, Pars dimidia semis vocatur. nota ejus. ∫.

De Septunce.

SEptem vncias pendet, duos teruncios cornatum & semissem ferè pendens. Hispa. Dos marauedis, y vn cornado y casi medio, Qui ex auro etiam erant vt apud Liuiũ con-

cõstat. Septunces auri(ait)in singulos pretiũ cõuenit. Qui ex nostra pecunia. 63. ducatos cõficit. Hoc pretio Casilinorum libertorum singula capita redẽpta fuerũt. Apud Martialem ibi, si dubia est, septunce trahai: Est mensuræ geuus cyatorum septem capax, decem vncias & dimidiam implens, faciens ex mẽsuris Castellanis, medio quartillo y la quarta parte de medio quartillo y mas media onça, dãdo diez y seys onças al quartillo. nota est, S. *Liu. li. 3. uel puni.* *Mrt. lib. 8. ẽphiala Ruffi.*

De Besse.

Bes. besis sic M. Varro, ac Volusius inclinant, octo vncias habere, Marcus Varro li. 4. De lingua Latina testis est, ait. n. Bes, vt olim des, dempto triẽte. Valetidem quod duos triẽtes. Cuius Cic. lib. 4. Ep. 14 ad Atti. Idibus Quintilis factum erat besibus.

Apud Pli. lib. 18. cap. 11. genus est põderis octo vncijs constans. Satis esse besses fermẽti constituere.

Bes etiam genus est mensuræ agrestis, vt ex Colu. lib. 5. cap. 1. patet.

Signatur autore Volusio sic – S –.

Laterculos bessales vocat Vitruuius, tum lib. 5. cap. 10. tum lib. 7. cap. 4. octo pollices in longum extentos.

C De

De Dodrante.

Dodrans nouem vncias habet, cum æris est, tres terũciosvalet Hispan. tres mrs. Cuius monetæ Martialis meminit.

Mar. li. 8 ad Quintum.

Soluere dodrãtem nuper tibi Quinte volebat Lippus Hylas, luscus vult dare dimidiũ. Dictum quasi dempto quadrante sic. M. Varro, lib. 4. ling. Lati. notatur Dodrans. S Z.

De Dextante.

IN Dextante sunt vnciæ decem ait Volusius, inde deduci innuit Varro, lib. 4. De ling. Latina, quasi Dempto sextante, pro genere monetæ accipi nõdum mihi cõpertum.

Est mensuræ genus decem pollices habẽs vnde Vitru. lib. 3. cap. 3. Vt neque crassiores dextante, neq; tenuiores dodrante sint collocatur. Dextantis nota secundum Volusium est, S = – =.

De Deunce.

Mart. libro. 6. ad Aulũ de Lusco. Idẽ li. 7. in philænim.

Deunx vndecim vnciarum est. non legi vbi moneta sit, sed mensurę genus apud Martialem. Misceri sibi protinus deũces sed crebros iubet. idem, Quam septem vomit me ros deunces. Hisp. medio quartillo y vn pocomas de la tercia parte de medio quartillo.

Est

Est quoq; mēsuræ genus apud Columellam, vndecim digitos habens. Nota deuncis est, S = - =. *Colu. li. 5. ca. 1.*

Sunt alia ab asse cōposita vt decussis pro decem assibus: sed pro pecuniæ genere nondum legi. centussis. i. centum asses, quatuor centos terūcios. idem quod corona Hispana. Persius Saty. 5. Centū Græcos curto centusse licetur.

De Teruncio.

Teruncius idem est quod quadrās, autore Volusio Mætiano, in pecunia Castellana, est vn marauedi, Nam vt idem Volusius docet, sestertius quadraginta terūcios habet. Cuius numismatis meminit Cic. tum in alijs locis, tum lib. 2. Epist. 17. ibi, teruncijū ne attigit. Habet tres vncias, autore Varrone. lib. 4. ling. Lati. & propterea olim triuncis vocabatur, vt scribit Plinius. *Volusius li. de ponderibus.* *Pli. li. 33 ca. 3.*

De Denario.

Denarium decem libras æris valere, testis est Plinius, Ex nostratibus pecunijs vnū regalem & sex teruncios facientē quanuis Budeus drachmales faciat denarios triginta quinque teruncios valentes. Sed Denarius non est octaua pars vnciæ, vn drachma, sed septima, quemadmodū Georgius Agricola rectè pro- *Pli. li. 33 ca. 1.*

bat. Fuerunt & postea denarij, decem & sex assium autore Plinio, & hoc pretium, Volusij Mætiani tempestate, qui Adriani & Antonini philosophi æuo vixit, Denarius habet Scribit enim, nunc Denarius sedecim. Victoriatus & Quinarius octo, Sestertius quatuor asses valet: & tūc Denarius sexaginta quatuor teruncijs permutabatur, qui apud Euangeliographos est intelligendus, vt ibi, Nonne ex

Ioan. c. 6

denario cōuenisti mecū? Et apud D. Ioānem ducētorū denariorū panes nō sufficiēt eis, Augusti. n. Cæsaris tēporib⁹ Denarius sexdecim asses valebat, Vitru. n. q suos libros ei dicauit, sic lib. 3. c. 1. scribit inquiens. Sic efficitur, vti habeat pos sexdecim dicitos, & totidem asses ærarius denarius. Character eius erat quidam asteriscus * cū potius litera. x. signari debeat, quæ decem significat, quoniam autore Varrone denos æris valebat. Verum ad. x. discrimen ita signatus. Sed. x. vt ex Volusio patet sic debet describi. X̶. Quorum octoginta quatuor libram faciunt. Apud Cornel. Cel. Asterisco frequentissime signatur, singulorū (ait) P. I I.* idest pondo duorum denariorū.

Varro. li. 4. lin. Lati.

Cornel. li. 5. c. 18. & alijs locis.

De Nummo.

QVando est æris, idem est quod sestertius

tius, decem teruncios valens. Hisp. diez maravedis. Sicq; nummus sestertius, apud Cice. in Rabirio posthu. inuenimus. Erat & argenti, vt ex Plauto patet, idem quod drachma continens, vt ex Terentio liquet. Erat & auri, cuius mentio est apud Cice. qui mille terũcios continebat (vt tradit Dion) Aureum vero (inquit) voco id numisma, quod vigintiquinq; denarios comprehendit, & cùm quilibet denarius sit quadraginta teruncíorum, facit aureus nũmus mille teruncios. Quod imperator Iustinianus de successione libertorum. §. sed nostra, cõfirmat, tradens nũmum aureum mille sestertijs .i. teruncijs computari. Quanuis Theophilus in codice Græco solidũ habet quod idem est. Quos intelligit Sceuola in .l. Quintus. ff. de posi. vigintiquinque nũmos (ait) quos apud me esse voluisti. Sed nũmi aurei ratio difficillima est, quoniam & pondus, & pretium, sæpenumero variauit, vt rectissime Leonardus Portius scribit. Nummi aurei frequentiores põdere duarum drachmarum inueniuntur. Et cum vt plurimum aurum de cuplo pluris argento valeret. Aureus duplus coronam nostram duplã continebit, teruncios nostros octingentos, & sic erat nũmus aureus vnius drachmæ coronã nostram simplam amplectitur, idest, terũcios

Cic. pro Rabirio posthu.
Plau. in Aulul. ac. 1. Sce. 2.
Terent. in Heau. ac. 3. Sce. 3.
Cic. Phi li. 12.
Dion. li. 55.

nostros quatuor centos. Inuenitur & aureus tantũ in hac summa, sine nummi adiectione. vt. l. nonnulli. ff. de acusatio. Nonnulli (ait) propter paupertatem vt sunt, qui minus quã quinquaginta aureos habent. Vnde intelligimus illum pauperem haberi, cuius res familiaris quinquaginta millia teruncioruni non excedebat. Aduocatus pro qualibet causa numerum centum aureorũ excedere non debet. vt l. præses. ff. de extra ordi. cogni. quæ summa est centum mille terunciorum. Hisp. cien mil marauedis. Eandẽ summam excedere non debet magistratus in donis seu muneribus accipiendis. vt. l. eadẽ. l. ff. ad leg. Iul. Repetũ. Est nummus aureus Phliippeus de quo Horatius, ducentos nummos aureos Philippeos dabin? Cuius etiam Plautus & Liuius meminerunt. Qui & Philippi, orum dicuntur. Legitur eius diminutiuum, aureolus apud Martialem.

Hora. li. 2. ep. 14.

De Victoriato.

Viginti terũcijs stat. Hisp. Tarja de aveyn teso veynte marauedis, sic appellatus à victoriæ signo teste Plinio. Apud Quintilianum & Ciceronem eius mentio est, Denarij dimidium valebat, qui & quinarius dicebatur. Vnde Volusius Mætianus scribit. Victoriatus

Pli. li. 33 c. 3. Quin. li. 6. c. 4. Cic. pro Fonteio.

riatus enim nunc tantundem valet, quantum quinarius olim. Cuius temporibus octo asses. i. 32. *teruncios* vt idem tradit, valebat.

De Sestertio.

SEstertius in genere masculino est æris, & decem teruntios valet: quoniam duas libras & semissem amplectitur: qui cum adiectione nummi, & sine ea inuenitur. Volusius Mætianus qui Adriani & Antonini philosophi temporibus floruit, docet quatuor asses valere, idest, decem & sex teruncios, quia illa tēpestate, denarius sedecim asses valebat. In genere autem neutro duas minas Atticas & semissem argenti habet, & quælibet mina centum drachmas, & quælibet drachma, quæ in libram Romanam ingreditur, idem est quod Denarius: sic valet decem mille terūcios, semper enim in genere neutro argēti est nō æris. *In Epist* Signatur hoc charactere. HS, vt apud Cice. videbis. Apud autores sæpissime intelligitur hoc nomen. vt. l. lecta est. ff. si cert. pet. Quindecim mutua numerata, intellige sestertia. In iure quindecim sestertium, & quindecies sextertium idem est. i. mille quingenta sestertia. Aduerbium numerale iunctum sestertio, notam centenarij secum affert. Sic quoties inue

neris in autoribus decies sestertium, intellige decies cētena sestertia, duodecies sestertium, id est, duodecies centena sestertia Titus Liuius, Qui summa trecenta millia vsque ad decies æris, quinque nautas. Qui supra decies, septem, id est, decies centena millia. Cornelius Tacitus lib.13. Sestertium quadringenties intelligenda sunt centena millia Sueto. in Aug. cap. vlti. Millies quingenties professus. & vltra Quaterdecies millies. intellige, Centena-millia sestertia. Græci sestertium pro teruncio sumpserunt, vt patet apud Iustinianum, De succesione libertorum. §. sed nostra, vbi imperator ait, nummum aureum pro mille sestertijs computari: quamuis Theophilus solidum vertit, vbi Græce νόμισμα: quod idē est. Sic loco citato scribit ὥστε τὰ χίλια σεστέρτια ἓν νόμισμα ποιεῖν. Quoniā apud Græcos νόμισμα pro solido, & nummo aureo, seu aureo sumitur. Vt. §. curatorum cost. 30. νομισμάτων χρυσοῦ παρ ἑκάστω. Vbi Holoander, solidi aurei, transfert.

Tit. Liu. lib. 4.

De Aureo.

MIlle teruncios valet & solus inuenitur sine nummi adiectione, vt. l. nonnulli. ff. de

ff. de accusatio. Nonnulla (inquit) propter paupertatem, vt sunt, qui minus quam quinquaginta aureos habent, id est, quinquaginta millia teruncierum. Eãdem summam nummus aureus comprehendit, vt in nummo leges. Inuenitur nanque solus nuda tantum appellatione aureus, & adiunctus cum voce nummus: nummus aureus: vide vocem nummus.

De Solido.

SOlidus monetæ genus est, quem æreum inueniri, non legi, quanuis alij triplicem solidum faciãt, æreum, aureum, argenteum. Erat aureus, vt const. 30. §. curatorum. Vbi sic in volumine Græcô legitur. πεντήκοντα νομισμάτων χρυσοῦ, idest, quinquaginta solidi aurei. Quorum septuaginta duo auri libram olim conflabant Imperatoris Alexandri edicto, vt. l. quotiescunque. Cod. de suscepto, & arca. Quotiescunque (ait) certa summa solidorum pro tituli qualitate debetur, aut auri massa transmittitur, septuaginta duos solidos libra feratur accepta. Quanuis voces illas septuaginta duo, quæ in hac lege insunt,

mēdosas esse aliqui opinātur, & duo de quinquaginta, aut quinquaginta legēdum putent. Et cum libra auri secundum nostra tēpora appensa duodecim vnciarum sit, vt apud Romanos erat in vsu, & centum & octo ducatos valeat (cùm ducatus vndecim regalibus nostris stet, quælibet nanque vncia auri nouē ducatis apud Hispanos stat) solidus aureus sedecim regalibus, teruncijs decem & septem constabit: Vide Bartolum, & Bald. in.l vltima. C. communia delegatis, & Salic.in.l.illud.C.de sacro sanct.eccle. Iurisconsulti solidos duarū drachmarum argenti faciunt, duos regales nostros & totidem terunciōs valentes. Vide Alex.in l.vltima.ff.de in ius vocando.

Si autem ex libra auri quadraginta octo solidi seu nummi aurei cudantur, quemadmodū olim fiebat, vt patet apud Plinium, (Quanuis ibi corruptè legitur. X L V. M. Pro. X L V I I I. putauit librarius, tres illas lineas I I I. esse M.) Quilibet solidus erit duorum nostrorum ducatorum, regales viginti quinque fere conficientium. & tunc duarum drachmarum erit qui in priscorum legibus quādo Romanum imperium florebat, sunt intelligendi. Hoc solidi pretium, si libra auri olim, vt nunc æstimabatur: sicque primi solidi pretiū

Pli.li.33 c.3.

in

in Alexandri legibus & tempore intelligitur: si lex non corruptè legitur. Præthereà si libra Romana argenti, valoris nostræ libræ erat (nam quælibet vncia argenti octo regales no stros cum totidem teruncijs valet) & si librà argenti quinos solidos valebat. Vt. l: vnica, C. de argenti pretio) quilibet solidus argenti decem & nouem est regalium Hispanorum, & terunciorum viginti nouem: & hi secundum hāc rationem, in legibus & tempore Imperatoris Constantini, qui nonaginta quinq; annis post Alexandrum fuit, sunt intelligendi, vt ibi. l. Quicunque fugitiuum. Cod. de seruis fugi. Horum solidorum pretium vsque ad imperatorem Iustinianum, qui ducētis & decem annis post Constantinum fuit, est intelligendum, vt ibi. l. Alearum vsus. Cod. de religiosis & sumptibus funerum. Vbi Imperator non permittit, vltra vnum solidum ludere.. Et cum nesciamus auri vel argenti libra, quanti illis temporibus taxaretur, ad nostri auri vel argenti valorem pecuniarū pretium æstimamus, cui dicta auri & argēti summa respondet, & inde colligetur. Ex his à nobis allatis constat, ab Alexandri Imperatoris tempore ad Constantinum solidorum pretium esse auctum.

Illud

Illud insuper est aduertentum, solidum aureum, nummun aureum, idem esse. Iustinianus nanque. §. vltimo, de pœna temere litigantium, in institu. solidos quinquaginta vocat, quos aureos nominat lex. Si Libertus, &c. l. in eum. ff. de in jus vocando. Item in. l. omnibus. Cod. de sportulis & sumptibus. Imperator Iustinianus solidos, & aureos vocat, vsque ad sex solidorum summam (ait) sin autem alij: vsque ad tres tantummodo aureos. Solidum vnius drachmæ pondere fuisse, quorum nonaginta sex libram auri implerent, quilibetque vno ducato Hispano staret, idest, vndecim regalibus Hispanis, aliqui scripserunt. quem in Esdra, & Paralipomeno intelligi, volunt: Hoc potissimum argumento ducti, quod hebraicè Adar côn legatur: pro qua voce solidus transfertur. Et sic octo vnciam conficiunt. Et si libra est argenti, vnus solidus, vnum regalem nostrum simplum cum teruncio valet, male Vatablus loco citato putauit, solidum esse argenti. Imperatores Arcadius & Honorius. l. vnica. Cod. de collatione æris, inferunt, pro viginti libris æris, vnum auri solidum à possessore reddi, & cum ignoremus

Esdr. li. 1 c. 8. Paralipo. li. 1. c. 9.

remus illo tempore quanti æris libra æstimaretur, solidi valorem nescire necesse est, in Hispania enim hodie pluris duobus regalibus comparatur.

Erant solidi principum vultibus signati. vt l. I. solidos &. l. vniuersos. Cod. de veteris numismatis potestate. Solidos (inquit) veterum principium veneratione formatos. Quod multo ante factitatum esse comperimus, nam priscorum numismata imperatorum, & consulum, icones impressa habebant, vt in eorum pecunijs ab eis excusis videmus. In Euangelio enim Deus noster percontatur cuius est imago hæc, Hebræi respondent, Cæsaris. Multi asseuerant, solidum viginti siliquarum pondus complecti, qui si erat æreus, regalem nostrum & quatuordecim teruncios valebat, si auri viginti regales comprehendit.

De AEre.

AES, æris, idē est qđ as, quādo genus monetæ est, quatuor teruncijs constat. Hisp. quatro marauedis. De quo Liuius & alij

Plutar. in uita Camilli. alij meminerunt. Plutarchus scribit, Camillo á populo pœnam quindecim millium assium in dictam. Quam summā Liuius quindecim millibus grauis æris cōstare, tradit. Et sic decē denarium implēt. Lex duodecim tabularum apud Aulum Gelium, si iniuriam alteri faxit, vigintiquinq; æris pœna sunto. Postea subdit Gellius, quis enim erit tā inops, quē ab iniuria facienda viginti quinque asses deterreāt? Gel. lib. 20. c. 1. Et lege Phania festis diebus centenos tantum æris consumere licebat, Calendis tricenos, diebus priuatis denos.

De Argenteo.

ARgenteus idem est quod siclus, vt Regū lib. 2. c. 18. patet: Dedissem (inquit) decē argēti siclos. Deinde ait Ioab: Si appenderes in manibus meis mille argenteos: quatuor regalibus nostris & teruncijs totidem cōstans. Vnde proditor Iudas, apud Matthæum triginta argenteos accepit, qui faciūt regales nostros centum vigintitres & dimidium. Sic Iosephus a fratribus suis viginti argenteis Ismaelitis fuit vēditus. Quāuis Iosephus viginti minarum pretio venditum esse asseuerat. Vbi seu Calcographi, seu interpretis vitiū est. Huius numismatis frequens mētio est in libris sacris,

Matth. c. 27. Gē. c. 37. Iose. li. 2 c. 3. anti qui. Iudai. Gē. c. 20.

cris, vt ibi. Ecce mille argenteos dedi fratri tuo.

De Minuto.

Minutū est semiteruncius. Hisp. vna blā ca Minuta nanq; duo terunciū, seu quadrantem conficiunt. Vnde patet sensus apud Diuū Marcū de vidua loquentem. Misit duo minuta, quod est quadrans. Et illuc Lucę, Donec etiam nouissimū minutū reddas, λεπτὸν Græcè dicitur.

Mar. c. 12.
Lucas. c. 12.

De Dupondio.

Dupondius, & dupondium dici, testis est Marcus Varro lib. 8. de lingua latina, dictum eodem teste lib. 4. à duobus pōderibus, & lib. 8. duos asses pendere scribit. Et ibidem gennus pecuniæ esse asseuerat ex nostra pecunia octo teruncios faciens. Hisp. ocho marauedis. Nam (vt idem infrà tradit) dupondius & semis idem est quod antiquus sestertius. Ego autem præter hunc autorem, & Plinium lib. 33. c. 3. memini legisse apud Ciceronem in oratione pro Quintio, sic aliqui legunt, si dipondius tuus ageretur. quem locum corruptum alij sentiunt. Ego audiui doctissimos viros dupondium pro teruncio vsurpasse, sed in quanto errore versentur, tu oculatꝰ testis esse potes

De

De Monetis Græcis quibus Latini vtuntur.

De Talento.

MVltiplex fuisse, et diuersi ponderis & cognominis, codices antiquos euoluentibus manifestum est. Verum duo erāt magis in vsu magnū, & paruum.

Talentum magnum octoginta minas Atticas continet, Mina autem centum drachmas, & libras Romanas octoginta tres, & quatuor vncias, quod argēti pondus faciebat ex regalibus nostris Hispanis. 8240.

Talentum paruum minis sexaginta constabat, Romanis, libris sexaginta duabus cum semisse, ex Hispani, regalibus. 6180.

Talentum Rhodium. 4500. Denariū erat, ex nostris regalibus. 5294. conficiunt.

Talentum Alexādrinunm. 12000. denarios habebat, ex regalibus nostri. 14117. quoniam denarius quadraginta teruncios facit. Hisp. Quarenta marauedis.

Talentum Neapolitanum idem quod Talentum paruum valebat.

Talentum Syracusanum trium millium denariorum erat.

Talen-

Talentum Babylonicum septem millium.

Talentum Euboicum decem millium.

Talentum Hebræum erat duplex, alterũ centum minis stans, vt Iosephus. li. 7. c. 10. & hæ minæ erant Hebrææ, quarũ quælibet triginta vncias amplectebatur, & singulæ vnciæ octo drachmas & drachma. 35. teruncios, regales nostros faciens. 24700. Alterum autem quadraginta minas habebat ex regalibus nostris faciens. 1235.

Vnde illa quinque talenta Euangelica, ibi, Domine quinque talenta tradidisti mihi, quãuis sint ex minori Hebræo, faciunt ex nostra moneta 561. ducatos, & regales quatuor, si autẽ velis, obijcere, talentũ ibi esse genus quoddam numismatis aurei, quo Hebræi vtebantur, idem quod Siclus valens teste Budæo, Hisp. vn doblon de a quatro. Parua erat ista summa, qua seruus ille negotiaretur. Erat Talentũ æreũ de quo Exodi. c. 38. Hisp. vn quintal. vox ab Hebræis vsurpata כִּכָּר. i. cicar hinc vox Hispana, quintal, prodijt. Budæ. li. 4.

De Siliqua.

Arbor est, quam Hisp. algarrouo vocant, cuius fructus algarroba appelatur.

Intus semen habens etiam Siliqua dicta. Græcè κεράτιον. Omnium ponderum minimum. Quando est numus æreus, duos terũcios quarta parte cornati dempta: quatuor tritici grana pendẽs, characteus etiam vocatur. Quarum decem & octo drachmam constituunt: si est moneta aurea, valet viginti octo terũcios, de quibus intelligit Imperator Iustinianus const. 32 cum edicit: ex singulis solidis, non amplius quã singulas siliquas in vsuram à creditoribus quotãnis exigi debere. Lege Alciatũ in l. frugum. ff. de verb. signific. Hoc ponderis genus Græce κεράτιον vocatur cuius nota est Georg. Agri. teste, lib. 5. de pon. in fine. ℞.

De Obolo.

OBolus ex pecunijs nostratibus sex teruncios & semissem cum dimidio cornato efficit: quoniam oboli sex drachmã faciunt: hoc pretium habet quando drachma est denarij valoris. Quãdo autem est triginta quinque terunciorum, obolus valet quinque teruncios & semissem, cum cornato, & tertia parte cornati. Hoc erat Simonis Terentiani cœnæ pretium. Olera & pisciculos minutos ferre obolo, in cœnã seni. Et obolus nõ est vltima numorũ significatio, vt ibi vult Donatus, apud Græcos

Terẽ. in Aud. ac. 3. Sc. 2.

Græcos omnium ponderum minimũ est, de quo sic Phanius. Nam nihil est obolove minus, maiusve talẽto. Siliquas tres habet, apud Græcos sex calcis constat: Suida sic tradente. ὀβολὸς δὲ παρὰ ἀθηναίοις, ἕξ ἐστὶ χαλκῶν. Vnde apud Plinium inẽdum inesse manifestum est, cum scribat obolum chalcos decem habere. Signatur linea obliqua ac duobus punctis sic. ⌐. *Plin.lib. 21.c.ulti.*

De Chalco.

Chalcus teruncium valet, quoniam sex obolum faciũt, vt ex Suida probauimus, hic æreolum ab aliquibus dictus, quem Græci in septem lepta seu minutias diuidunt, vt docet Suidas. Notatur sic. X. vt tradit Agri. lib.5. De ponderibus.

De Scrupulo.

Scrupulum seu scrupulus cùm sit argenti, quoniam tres drachmam conficiũt, ex nostris pecunijs vndecim teruncios & semissem cum dimidio cornato valet, quod & aureum erat, vt patet apud Valerium Maximum: Eadem gens (inquit) nullam ante scrupulum auri habet. Cuius pretium ex nostra moneta *Vale.lib. 4.cap.de paupertate*

Cic.li.4. ep.16.ad Atti. quatuor regales & viginti quatuor teruncios facit. Ex Cicerone scrupulum argẽteum fuisse constat, nec argenti scrupulum esse vllum ait. Martialis, Ergo nec argenti sex scrupula. Pondere sex siliquarum constat. l. Perpensa. Cod. De Metallarijs & metallis. A Metallarijs metallum conducentibus octoni scrupuli exigebantur. Idem esse quod obolus asseuerare, delirium est. Scrupulus respectu denarij tredecim teronciorum erat cum cornato, quoniã tres denarium faciebant, Ex Plinio, si locus mendo vacat, sestertijs vicenis scrupulum auri valere scimus, hoc est ducentis teruncijs.

Pli.li.33 c.3.

De Drachma:

Pli. lib. 21.c.ult. DRachmam Atticam sex obolis cõstare, denarijque argenti pondus habere, docet Plinius, & tunc quadraginta teruncios valebit: sed drachma, communior, denario, septima parte minor est, quoniam septem denarij octo drachmas faciunt. & tunc. 36. fere terũcios valet. Tribus scrupulis constat. Erat & auri, vt Nehemiæ. c. 7. Dederunt in thesaurũ operis auri drachmas viginti millia. Et tũc valet coronã nostrã Hispanã antiquã. Diez reales y diez marauedis. Signatur lãbda Græco oblique

oblique ſcripto ∢ . autore Georgio Agri. li. 5. de ponde.

De Tetradrachmo.

HAnc vocem in Epiſtolis Familiaribus le ges. Autore Liuio tres denarios valebat: cũ quatuor drachmas ſignificet. Illi enim de narij, de quibus hic Liuius, quatuor ſcrupulos obtinebãt, qui & Tetracini nuncupabantur. Verùm denarius frequentiori vſu tres ſcrupu los habuit. Tetradrachmũ igitur quatuor regales & quatuor teruncios valet Hiſp. vn real de aquatro, y quatro marauedis. *Li. 12. ep 13. Liu. li. 4. bel. Maced.*

De Didrachmo.

DVos regales & totidem teruncios valet, De quo in Euagelio, Nunquid magiſter veſter ſoluit didrachmum? Id erat tributum quod imperatori Romano ſoluebatur. *Math. c. 17.*

De Statêre.

IDem eſt quod tetradrachmum, nam Mat thæi. c. 17. ſtater in piſcis ore inuentus, pro domino ac ſeruatore noſtro, & Petro datus fuit, & tributũ quod imperatori Romano

dabatur, erant duæ drachmæ, id eſt, duo regales noſtri & totidem teruncij, quem argenteũ
Hiere. c. 32. fuiſſe, ex Hieremia manifeſtum eſt dicente, Appendi ei argentum, ſeptem ſtatêres, & decem argenteos. Quod ſic cōnectes, Appendi argentum, ſtatêres argenteos ſeptem & decem.

De Siclo.

Siclus erat aureus quadraginta & ſex regales noſtros pendens. Erat etiam argenteus, quatuor regales & totidẽ teruncios ex noſtra pecunia cōtinẽs. Hinc Diuus Hiero. c. 3. Ezechi. ſiclus autem. i. ſtater, habet drachmas quatuor. Geneſeos. cap. 23. legimus, ſepulchrum Saræ marito Abrahamo quadringentis ſiclis argenteis ſtetiſſe. Et lib. 1. Regum. c. 9. Ecce inuenta eſt in manu mea quarta pars ſicli argenti. quam dabo viro Dei, vt annuntiet nobis viam noſtram. In ſacro eloquio argenteus, idem eſt quod ſiclus. Vt lib. 2. Regum. cap. 18 ſi appenderes in manibus meis mille argen-
Ioſe. li. 7 c. 10. teos. Quod Ioſephus per ſiclos explanat, inquiens: Nec ſi mille ſiclos ei promitteret. Illud nanque libros ſacros euoluenti in promptu eſſe debet vbi editio vulgata habet argenteum, Hebraicæ ſiclũ legi. Siclus viginti obo

los

los habet ſecundum Moyſen. erat genus pondéris quatuor drachmis aut ſemuncia conſtans, vt Ioſephus ſcribit, cuius verba ſunt in Græco. *ὁ δὲ σίκλος νόμισμα ἑβραίων ὢν ἀττικὰς δέχεται δραχμὰς τέσσαρα.* Cui Diuus Hieronymus ſuffragatur, vt docuimus docens, idem eſſe quod ſtater. Vnde lorica Goliath quæ quinq; mille ſiclos habebat, libras cētum quinquaginta ſex, & vnciā vnā pendebat. Dū libra ſit Caſtellana ex decem & ſex vncijs, & ſiclus ſit quatuor drachmarum. Et ferrum haſtæ eius quod ſexcentos ſiclos habebat, libras Caſtellanas noſtras. 18. & vncias tres. Tota vox Hebrea eſt (D. Hieronymo teſte) שֶׁקֶל. i. ſecel aut ſchekel nominatur, Latine ſiclus, q & duas drachmas pendebat. Et tunc ſicilicus dicitur: ſiclum ſanctuarij vnius vnciæ alij conſtituunt, qui octo regales noſtros & totidem teruncios continet, quod tum Ioſepho lib. 14. cap. 18. minam Hebræā duas libras & ſemiſſem complecti, tradenti, tum Ezechieli. c. 45. ſexaginta ſiclos minam conſtituere, docenti, repugnat, quod de ſiclis ſemuncialibus debet intelligi. 60. nanque ſemunciæ, vncias. 30. conficiunt, & hæ minam, nam duæ libræ & ſemis 30. vncias habent.

Moſes Exo. c. 30
Ioſep. li. 3. c. 12. anti. Iud. et in Codicæ Græco. cap. 9
D. Hier. c. 3. ſuper Ezechi.
Lib. 1. c. 17. Reg.
Lib. Hebraicarū traditionū in Geneſim.

De Mina.

Pli. lib. 21.c.ult. Iose. lib. 3.c.10.anti. Iud.

DRachmas Atticas centum, teste Plinio cõtinet, quarum centum, Talentum conficere scribit Iosephus. Erat etiã monetæ genus valens ex nostris nummis centum & tres regales, aut decem coronas, dum drachma sit triginta quinque teruncioruin. Minam Hebræani, duabus libris & semisse, id est triginta vncijs constare, tradit Iosephus. Et sexaginta sicli faciunt minam apud Hebræos ex Ezechiele. Mina Attica quatuor drachmis minam Romanam superat, Agricola autore. Geneseos cap. 33. apud septuaginta minam pro nummo, & nummum pro mina positum videbis vt apud Iosephum, lib. 2. cap. 3. ait nanque. Iosephi Ismaelitis viginti minis venditum, quod summũ pretiũ erat & exuberãs notabatur, sic. $\overset{\nu}{\mu}$ m. Greco &.n. Item græco supra scripto.

Iose. lib. 14.c.13. Iud.anti. Ezech. c.45.

De Cistophoro.

IDem est quod Talentum Rhodium 4000 denarios valens, teste Cœlio: sed nactus est Codicem mendosum nã in Festo debet aliter legi, quoniam Cistophorus octonis assibus stat, teruncios 32. valens. Cuius meminit Cicero ibi. An Cistophoro Pompeiano iaceamus,

Cœlius. l.10.c.2. Cic.li. 2. p. 6. ad Atti.

mus,& idem. Num etiam de Ciſtophoro du bitant? Item lib.11. ep.1.& pro domo ſua, & eius crebra mentio apud Liuium. *Idem.li. 2.ep.16. Liui. li. 4.bel.Maced.*

De Sicilico.

Sicilicus eſt ſemũciæ dimidiũ:ſiue duæ drachmæ. Voluſius Mætianus Iuriſconſultus peritiſsimus, Antonini philoſophi magiſter, vt Iulius Capitolius ſcribit, Vnciam in quatuor ſicilios partitur,& ſemunciã in duos, & cũm hæc quatuor drachmis cõſtet, ſi Sitili cum duas drachmas habere patet.inde Pompeius Feſtus præcipit ſicilicum dictum,quod ſemunciam ſecet. Itẽ Fanius,drachmam ſi gemines,aderit,quẽ dicier,audis,ſicilicus. Cuius mentio eſt.l.liberto ſuo.§.Quidã.ff.de annuis legat. Vbi ait,ſemunciam & ſicilicum, genus ponderis eſt non monetæ. *Pompe. lib.17. Fanius apud Priſcia.li. de ponde.& menſu.*

De Pholle.

PHollis tradente Suida idem eſt quod obolus,cui Cælius Rhodo.ſuffragatur. Cuius nummiſmatis mentio eſt Cod.Theodoſiano, lib.14. titu. 24. l.1. Vicenis(inquit)phollibus per officium diſtrahantur. & infra·Prædictis phollibus emptam. Sed ibi perperam ſcribitur follis, per f. cum recta orthographia *Cœlius.li 10.c.2.et li.25.c.27.*

sit cum Ph. Græcè nanque apud Suidam sic scribitur. φόλλις.

De Coloribus.

PArua sunt quę à nobis in hoc opusculo traduntur sed nimirum altissimam eruditionem, variamq; lectionem requirunt: quanuis quæ colorũ sit natura, quo modo ex quatuor qualitatum mistione conflentur quæ varietatis causa docere, non sit in præsentia animus: philosophis discutienda relinquemus: duntaxat de eorum significationibus tractabimus. Quæ Latini sermonis propriam significacionem & elegantiam requirentibus, autoresq; intelligere volẽtibus, fore non inutilia spero. Noster autem labor quantum emolumẽti sit allaturus, vel hinc vnusquisq; facillimè colligere poterit: Nam quotusquisq; est, quem si percõteris, quæ vox Latina est, qua el color pardo, o colorado, o canelado, castaño, rucio, alazan, o vayo, explicare possit, etiam cũ autores euoluerit, vera vocabula doceat? Item si interroges ruber, rubidus, rufus punicens, purpureus, Phœniceus, rutilus, quas coloris rubri differentias, & varietates amplectantur: quis erit, vel mediocriter eruditus, qui post multã lectionem tibi satisfaciat? Hæc vobis, o lectores

res humanissimi, breuissimis his pagellis tradimus, quibus feliciter vtamini. Nunc autem colorum appellationes, & significationes tradere conabimur, quanquam Phauorinus philosophus apud Aulū Gellium dicat, plura esse in sensu oculorū, quam in verbis, vocibusq; colorum discrimina. Quorum species à Theophrasto & Aristotele septem asignātur. Nos autem quatuor colorum genera, ad quæ cæteros reducemus, assignabimus, Pythagoreos philosophos maxime sequētes: album, nigrū, rubrū, luteum, vt Plutarchus scripsit.

Aulus Gel. li. 2. c. 26. Theo. li. 6. Platarū. c. 4. Arist. li. de sensu, ac sen sili. Plutar. li 1. c. 15. de philoso. placi. Arist. li. de sensu & sen sili. c. 3 & 4. & li. 1 Meteo. c. 5.

* Albus, Hisp. blāco, ex nullius rei admistione fit, simplex color est, quin potius multi ex eius & nigri mistura fiunt teste Aristotele: & si lib. 10. Meth. physicæ: colores omnes ex albo fieri videri asseueret. Huius coloris synonimia sunt, candidus, canus, olorinus ab olore pro cygno, & Melinum, Pli. lib. 35. ca. 6. melium candidum & ipsum est, optimū in Meloinsula. Pallidi vel splendoris mistione differunt, nam candidus nitenti luce perfusus est, vt nix, albus autē pallori est vicinus. Vt Seruius lib. 3. Georg. ibi, color deterrimus albis & giluo.

Ruber est omne quod rubet, Hisp. lo colorado, verum aliter rubet ignis, sanguis, ostrū

alium

* Album natura liter & nigrum natura liter non sunt colores nec alij naturales v. f. siciliana 69. alias 70. § de ... [illegible] ... 3.

aliam rubri varietatem ostendit, Crocus &
aurum aliam: quos omnes colores vna rubo
ris appellatione significamus. Sed ex ipsis re
bus colorum vocabula mutuamur, vt rubor
igneus, siue flãmeus, sanguineus, crôceus, ostri
nus, aureus, rufus, idem est cum rubro. Color
rubeus ex candidi ac ignei commistione fieri
Aristo. lib.4. Meteo. Aristoteles scripsit. Cæterum nos colorẽ ru-
beũ in septẽ species diuisim⁹, quibus & si nõ
oẽs ruboris varietates, at maiorem partẽ am-
plectimur, & sunt: Fuluus, Flauus, Rubidus,
Phœniceus, Rutilus, Luteus, spadix, oẽs isti
sub Rubri seu Rufi appellatione sunt: aut acuẽ
tes eum, & quasi incendentes, aut cum colore
Gell. lib. 2.c.26. viridi miscẽtes, aut nigro infuscantes aut virẽ
ti sensim albo illuminantes, sic Fronto apud
Gellium.

Fuluus. Auri ruborẽ præ se fert. Hisp. Ro
xo, Inde fuluum aurum appellamus, vt Oui-
dius. Et æs fuluum dixit idem. Fuluus est etiã
Hisp. leonado, y canelado. Sic Leonẽ Fuluũ
Oui.lib. 14. Ide.li 1. Meta mor. appellauit Vergilius. Aulus Gellius loco cita
to, ex viridi & rufo mistum videri, ait: & in
alijs plus viridis, & in alijs plus rufi habere. In
equis el color alazan.

Virg. li. 2. Aenei. Flauus. Hisp. Roxo claro. Aulus Gellius ex
rubro, viridi, & albo concretũ esse docet. Pla

to

to vero in Timæo, ſplendidū albumq; rubro miſtū, flauū procreare ait. Hūc mediū eſſe inter Puniceum & viridē ſcribit Ariſtoteles & Græcè ξανθός vocatur eodem teſte ibidem.

Rubidus. Hiſp. colorado. Ideſt, ruſus color nigredine miſtus, idem eſt Roſeus, & rubicundus. Eſt & color, quem Hiſp. encarnado dicimus. Ariſt. li. 3. Meteo c. 2.

Phœniceus. Qui & Puniceus Hiſp. color de grana. A Phœnicibus hūc colorē in lanis probe reddētibus dictus. Lucreti⁹, purpura Phœniceuſque color clariſsimus omnis. Coccinus idē eſt, & Coccineus, à Cocco id eſt, pro grano quo lanæ colore rubro inficiunt. Hic & purpureus vocatur. Idē eſt oſtrinus ab oſtro, ideſt, piſce vnde purpura fit. Dicitur & porphyriacus, ſeu Porphyrus à Græco πορφύρα. quod eſt purpura. Hic color ex rubro, albo, nigroque generatur Platone autore, ſecundū autem Ariſtotelem ex igneo & candido animā purpureā pro ſanguine Vergilius dixit. Iuue. ſa-

Sarranus. Idem eſt quod purpureus, Iuuenalis, Sarrana ferentem ex humeris aulæa togæ. Ver. & Sarrano dormiat oſtro. à Sarra, ſic olim teſte Gellio, Tyros vocabatur, vbi tingebatur purpura. Inde & hic color Tyrius dictus. ty. 10. Verg. li. 2. Geor. Geor. li. 14. c. 6.

Luteus.

Luteus: Hisp. amarillo. Pallorem luteum Horatius nominauit. Et pro vitello, oui luteũ Plinius dixit, sic: in ouo certa est gutta, ea salit, palpitatq́; ipsum animal ex albo liquore cõparatur, cibus eius in luteo est. Aulus Gellius scribit esse colorẽ rufum dilucidiorem.

Pli. li. 10 c. 53.

Ou. li. 5. Meta.

Ouid. li. 2. Meta.

Rutilus. Hisp. Ruuio, cruorẽ rutillũ vocauit Ouidius. Et capillos rutilos dicimus, eodem teste.

Spadix. Castaño claro, splendorem ruboris significat, quales fructus palmarum sunt nondum sole incocti, quem colorem in equis Vergilius cõmendat, quãquam Fronto apud Aulum Gellium synonimum Phœnicei coloris, ait esse. Hactenus Rubri species.

Ouid. li. 3. geor.

Niger, Negro, idẽ est ater, sed hoc magis quid horrendum, triste, ac visu iniucundum habet, vnde pro luctuosus capitur.

Plato. in Timæo.

Fuscus. Hisp. Hosco, ex albi & nigri confusione fit, vt ait Plato, dum maior pars sit nigri, in equis est color, morzillo.

Pallidus. Ex albi & nigri confusione generatur. Hispa. blanquezino, en las mulas, el color plateado, asinorum color est.

Luridus. Color acardenalado. Est enim supra modum pallidus.

Plumbeus. Color de plomo.

Buxeus

Buxeus. Est buxi arboris colorem reddẽs, luteus est color multo candido mistus. Hisp. color de box, amarillo claro. Martialis maximinæ dentes buxeos esse dixit. Cuius coloris meminit Plin. tum lib. 12. cap. 7. tum lib. 22. cap. 9. Mar. li. 2.

Giluus, pardo, ex albo & nigro, dũ maior pars sit albi: idem Buxeus est, In equis, el color vayo. Vt Vergilius, color deterrimus albis & giluo. Verg. li. 3. Georg.

Ferrugineus. Ferri colorem refert, ad cœruleum tendens: indè idem est quod nubilum, triste, lugubre.

Cœruleus. Hisp. Verdinegro o azul, splendidum, albo adiũctum, ac multus nigror hũc creant. Thalasicus & Thalasinus, etiam dictus, & venetus. Cic. Oculos Mineruæ cœsios esse, cœruleos Neptuni scribit. Cic. lib. 1. de Natu. Deor.

Pullus. Hisp. Burielado, o pardo escuro, niger purpureo mistus. Inde toga, & tunica pulla apud Ciceronẽ, & pullatus, el enlutado. hic color ab aliquibus et Bæticus dicitur ac Hispanus, quoniam hoc colore maximè gaudeant, Marti. lib. 1. Bæticatus atq; leucophæatus. Cicer. in uaticiniũ & 6. in Verrem.

Anthracinus. Color de carbón ab ἄνθραξ, carbo, inde Anthracinus colorem carbonis referens.

Glaucus.

Glaucus. Hisp. garzo, o zarco, cœruleus albo coniunctus, hunc colorem gignit, ex Græco prodijt, illis γλαυκόσ, nobis cœsius est, sed vt Aulus Gelius tradit, vsitatius est Græcum vocabulum. In equis, el color Rucio. Oculos Cœsios antiqui vituperabant, fœdosq; vocabãt, vt Salusti⁹ de Catilinę oculis: vnde de eis

Cic. in Catil. Cicero, notat, & designat oculis ad cædem vnunquemque nostrum.

Viridis, verde, fuluus color nigro mistus viridem colorem facit.

Vitru. li.8. c.3. Coracinus. Κόραξ, ακοσ; coruus, coruinus color. Hisp. negro atezado, legi apud Vitruuium.

Terē. in eū. act. 4. Sc.4. Mustelinus, pellis mustellæ colorem referens. Hisp. Pardo escuro. Terent. colore mustellino.

Mart. lib.10. Prasinus. Hisp. color de puerro, á Græco πράσον desluxit, pro porrum. Est enim color viridis ad porri coloris similitudinem. Martialis, ð nostra est Prasina synthesis empta toga.

Tranqui. in. Domiti. c.7. Vna ex quatuor Romanorum factionibus, vt leges apud Trãquillum in Domitiano, qui prasino colore induebatur.

Pli. lib. 21. c.16. Iânthinus, ab ἴον, viola & ἄνθοσ flos. Color violaceus. Et quia violarum multa sunt genera Plinio & Dioscoride testibus, purpureæ, luteæ

luteæ,& albæ. Colorem illum significat, quẽ purpureæ referunt. Hisp. Morado, Martialis, coccina formosæ donas, & Ianthina mœchę. Dioscorides luteum habentem colorẽ in medicinæ vsu probat. μήλινον, enim luteum significat. *Dioscor. li. 3. c. 12. 9.*

Rauus, Color est cæsius, nigro mistus. Hisp. Pardillo negro. Vnde Horatius, Lupam rauam dixit, & oculi raui à Varrone. Qui cæsij cum sint, maxime colore nigro miscentur. Hisp. garço escuro. *Hora. li. 3. Car. ode. 27. Varr. li. 2. c. 2. de re rust.*

Venetus. Est idem quod cæruleus. Hisp. azul o verdinegro. Marineis fluctibus quam simillimus, dicitur Thalassicus, & ferrugineus (vt aliqui produt) à maris & ferri colore. Quędam Romanorum factio hunc colorem vestiebat. Vnde Martialis, Si veneto prasino ve faues, qui coccina sumis, Ne fias ista transfuga veste vide *Mart. li. 14.*

Cyaneus. Idem est quod cæruleus, idest, cyani gemmæ colorem reddens. Hisp. Turquesado. Aurelius Cassiodorus, vt modo veneta, modo blattea, modo prasina, modo possit, cyanea reperiri. *Aurel. Cassio. li. 5. ep. 34. Variarũ.*

Blatteus. Idest color purpureus. Hisp. Bermejo, roxo, à blatta, pro purpura. Cuius coloris meminit Aurelius Cassiodorus loco citato

E Ame-

Sueto. in Nerone. c. 32. Amethistinus. Color est amethisti gemmæ colorem referēs. Hisp. Colorado escuro. Suetonius, & cum interdixisset vsum amethystini ac Tyrij coloris.

Tyrius. Idem est quod purpureus. Hispa. color de grana. Vt in testimonio supra citato. Quoniam laudatissima purpura in Insula Tyro conficiebatur.

Pla. Penu. Ac. 5. Sc. 2. Sueton. in Aug. c. 79. in fine. Aquilus, color est non omnino niger, sed multa albi mistione confusus & temperatus. Hisp. aguileño, o hosco claro, Festus Pompeius ab aqua deduci scribit, & ab hoc aquila. Plau. statura haud magna corpore aquilo. Suetonius de Augusti Cæsaris colore, Colorē (inquit) inter aquilum candidumq;.

Pli. 32 c. 10. in fine Vitru. li. 8. c. 3. Leucophæus, est color albus fusco mistus, nā λευκὸσ albus est, & φαιὸς, fuscus. Hisp. pardillo, o pardo, ceniziento. inde Plin. pannum leucophæum, nominat, & Vitruuius, pecora leucophæa.

De Calendis.

Arist. li. 4. physi. Arist. c. 6. prædica. TEmpus (Aristotele teste) est numerus motus primi orbis, Hoc tempus in sæcula diducitur, licet non constet ex partibus positionem habentibus in continuo secundum eundē autorem: Tamē habet quēdam ordinē partium

Calendula legum generic [illegible]
V. Mayst. [illegible] t. 2. fol. 521.

tiũ:eo quòd aliquid ſit prius,aliquid poſteriꝰ.

Quodlibet item ſæculum in centum annorum ſpatium partimur. Annum in duodecim menſes. Mẽſium quidam habẽt triginta dies, quidam vero triginta vnũ, vnus autem viginti octo, aut viginti nouem diebus cõſtat. Quod his verſiculis qui vulgo circumferuntur facile intelligitur.

Iunius, Aprilis, September, ſiue Nouember.
Triginta luces, reliquis tamen una ſuperſit.
Viginti & octo Februarius accipit ortus.
Si biſſextus erit, tunc unus iungitur illi.

Qui hoc ſignificant: hos quatuor menſes, Iunium, Aprilem, Septembrem, Nouembrem, ſingulos habere triginta dies, cæteros autem triginta vnum, Februariũ viginti octo, & cum annus fuerit biſextus, viginti nouem.

De Anno biſextili.

VEra anni magnitudo ſecundum Aſtronõmos eſt tercentorũ ſexaginta quinq; dierũ, & horarum ferè ſex. Vulgus autem dies tantum ſupputat ſex horis omiſsis, quæ intra quadriennũ diem vnũ conficiunt: dies enim & nox viginti quatuor horarum ſpacio circumſcribitur: Idcirco Plinius hæc monumẽtis ſuis mãdauit: primum omnium dierũ ipſo Pli.li.18 c.25.

rum anni, solisque motus prope inexplicabilis ratio est, ad tercentos sexaginta quinq; adijciunt etiamnum intercalarios, diei noctisque quadrantes. Vt igitur annus æqua lance progrediatur, temporumq; ratio facilius solis itineri cögruat (vt idem Plinius docuit) in quo-
Pli. li. 2. c. 8. libet quadriennio vigesimo quarto, & vigesimo quinto Februarij, dies vnus intercalatur: In quibus bis, sexto Calendas Martij numeramus. Inde dictus est bisextus, & annus bisextilis est, quãdo ille dies interponitur, & absumitur. Propterea à Iurisconsulto traditur, cũ bis-
Iurisco∫. in l. cũ bi∫extũ ff. d uer. sig. sexto Calendas est nihil refert, vtrum priore an posteriore die quis natus sit. Quare autores cum hos dies in suis actis discernere ac iudicare, vellent, vt intelligeretur, in quo die bisexto id esset actũ, Calẽdas intercalares priores, aut posteriores dicebant, Cicero, cum ad
Cice. li. 6. ep. 14. sextum Calendas intercalares priores, rogatu fratrum tuorum venissem mane ad Cæsarem. Quoniam sexto Calendas vigesimo quarto, & vigesimo quinto die numerabant, vt intel-
Cicer. p. Quintio. ligeret Ligarius, Ciceronẽ ad Cæsarem iuisse vigesimo quarto die, addidit priores. Quare illud est aduertendum Calendas intercalares pro diebus mensis Februarij accipi. Vnde illud Ciceronis sic est intelligendum, ante

... primo sexto & secundo sexto ... quin-
... in l. cum bissextum

quintum Calendas intercalares, id est vigesimo quarto die Februarij. Et illud eiusdem. Pridie Calendas intercalares. Iurisconsultus in lege citata sic tradit. nã id biduum pro vno die habetur, & posterior dies intercalatur non prior. Macrobius lib. 1 Saturnaliorum c. 14

Ibidem.

De Anni bisextilis cognitione.

ANnum bisextile sic inuenire poterimus: mille & quingentos annos ab humana salute omitte: cæteros autem in duas partes diuide: quæ si pares, & æquales fuerint, ita vt ex earum numero in ambabus partibus paria facere posis, in illo anno erit bisextus. Sin autem paria ex quolibet numero non conficientur, non erit bisextus: quoniam ex singulis partibus, hoc numero diuiso, paria fieri nequeũt. Anno vero sexagesimo octauo, quia hic numerus diuisus in qualibet parte facit triginta quatuor annos, qui paria conficit, (facit nãq; decem & septem paria) erit bisextus. Et deinde singulis quatuor annis erit bisextus: vt anno septuagesimo secundo, septuagesimo sexto, et sic in cæteris quadriennijs.

De ratione mensium.

Romulus primus Romanorum rex siderum rationis expers, annum in decem solum menses distribuit, quod Ouidius his carminibus testatur.

Ouid.li. 1. Fasto.

Tempora digereret cum conditor urbis, in annum.
Constituit menses quinque bis esse suos.

Quorum primus Martius erat, sic tradēte Solino.

Romani in initio annum decem mensibus cōputabant, à Martio auspicātes, inde deo Marti Romuli genitori dicatus, vt Macrobius scribit, vnde illud Ouidij.

Macro. li. 10. c. 12. Saturnal.

Martis erat primus, Venerisque secundus:
Hic generis princeps, ipsius ille pater.

Ouid. lo cocitato.

Ab hoc numero verus ille numerus prodibat, Quintilis, Sextilis, September, October, Nouember, December. Quia erat mensis quintus, sextus, septimus, &c. Qui numerus nostris temporibus non recto numeri tramite procedit, quia Ianuarius primus est.

Secundus mensis apud antiquos erat Aprilis, quasi Aphrilis, idest spuma, quam Græci ἀφρὸν nominant, vnde Venerem Aeneæ matrem ortā credunt. Aut nominatus fuit Aprilis, ab aperiendo, quoniam illo tempore arbores

res aperire se, & pullulare incipiant. Sic Macrobius loco citato.

Tertius, Maius nominatus à maioribus cõsilio Rempub. tuentibus: aut à Maia Mercurij matre, cui mercatores, illo mense nauigare, ac negotiari, incipientes, sacrificabant.

Quartus Iunius, à iunioribus armis vrbem Romam propugnantibus: aut quod apud Latinos Iunonius ante erat vocitatus.

Quintus, Iulius vocatur, quintilis à numero antea appellatus, qui nunc septimus est. In honorem Iulij Cæsaris dictatoris hoc nomen inditum, quoniam die decimo huius mensis procreatus fuisset.

Sextus, erat sextilis, qui nunc Augustus ab Augusto Cæsare Imperatore nominatur. Cæteri à numero, September, October, Nouember, December dicti. Numa vero Pompilius secundus Romanorũ Rex mẽsibus his Ianuarium & Februariũ addidit, & ideo Ouidius.

At Numa nec Ianum, nec auitas præterit umbras.
Mensibus antiquis præposuitque duos.

Ianuarius à Deo Iano nuncupatus: quoniam hic Deus biceps cum sit, videt quod ante & retro est: sic hic mensis pręcedentis anni finẽ, & futuri principium intuetur.

Februarius autem Deo Februo Ditis patri

dicatus fuit: qui lustrationib⁹ præerat. Februare enim purgare est, eo nanque mense Romani ciuitatē lustrabāt, & iusta dijs manibus soluebant. Hic mensis Cicerone teste, veteribus extremus anni fuit. Nos autem à Ianuario anni exordium, quoniam nostræ salutis fuit initium, auspicamur.

Cic. li. 2. de legib⁹

De diuisione mensium.

MEnses, vt nunc, quondam à Romanis in tres partes diuidebantur, in Calendas, Nonas & Idus. Hac potissimum de causa (vt Plutarchus scribit) quoniam Romani Lunam tres mutationes in mense facere, animaduertebant, in coitu, in plenilunio, in luminis incremento, & decremento. Propterea nunc tergeminam, vt Vergilius, nunc triformen, vt Seneca, vocabant.

Plutar. proble. 23.

Calendæ idcirco primus dies mensium vocabatur, quasi Calendas, à verbo cœlo, as, quoniam illo tempore cum sit maritata cum Sole, seu in eius coitu occultatur, & nō apparet. Sic Plutarchus censet. Macrobius autem à verbo Græco καλέω. ῶ. quod est voco, Pontifex noua Luna conspecta populum vocabat, quotque dies à Calēdis ad Nonas superessent, pronuntiabat. Hinc Calendarium librum rationum

Plutar. proble. 23.

num tractum, non omnium, sed earũ, quæ ad fœnus pertinebant, & in quo debitorũ nomina inscribebantur. Calendis enim, idest, primo vniuscuiusque mensis die, pecuniæ dabantur fœnori, & cum vsuris exigebantur, vt. l. Qui filium. De legatis. 3. cum quis (inquit) Calendarium præstari alicui voluit, vtrum ne nomina duntaxat debitorum præstari voluisse intelligendus sit, an vero etiam pecuniam si qua ab his exacta, eidem tamen Calendario destinata fuerit. Sic intelligenda lex illa. ff. de fundo instructo. Nepoti (ait) legauerat prędia quæ regione certa habuerat, vt instructa cũ sunt vino, grano Calendario.

Plutar. proble. 23. Macro. li. 1. c. 5. Saturna.

Nonæ, arum, à nouus, venit Plutarcho professore, cui Macrobius suffragatur: quoniam illo tempore noua Luna conspicitur, cuius primum aspectum Pontifex minor obseruabat, visamque regi Sacrificulo nuntiabat, sacrificiumque ambo celebrabant. Vel à nouem dictæ, quòd ab eo die, semper ad Idus, nouem dies computentur.

Idus, ab εἶδος, εος. oritur, idem est quod species, quoniam Idibus Luna speciosa videbatur, sic Plutarchus sensit: quem, Macrobius loco citato sequitur. Vel ab iduando nominatę quod Etrusca lingua diuidere est: Idibus nan

que mensis diuiditur.

Quatuor menses qui in hac dictione intelliguntur, Mar. Mà. Iul. Octo. habẽt nonas septimo die mẽsis, & Idus quinto decimo: qui sunt Martius, Maius, Iulius October. Caeteri nonas quinto: idus tredecimo. Reliqui dies ab Idibus per Calendas mensis sequentis numerãtur.

De Calendarum vsu.

Mensium dies, aut vis eos scribere, aut scriptos inuenis: si scribere volueris, ille dies sit ne per nonas, Idus, aut Caleudas numerãdus inspice: quod cum feceris, quot dies maneant ab illo die ad Nonas, Idus & Calendas computa, & illos scribe, & sic voti cõpos euades: vt à tres de Abril: iam hos dies in nonis Aprilis includi, pro comperto habes, qui mensis cum quinto die nonas obtineant, sic numera: tres, quatro, cinco, sunt tres dies, dices tertio nonas Aprilis.

Vel sic idem latina computatione efficere poteris incipiens à Calẽdis, Nonis, & Idibus quemadmodum computatio postnlauerit: vt à diez de Abril, quoniã hi dies intra Idus continentur, incipiam hoc modo: Idibus Aprilis, a treze, pridie idus a doze, tertio idus a on-

ze,

ze, quatro Idus, a diez: & quonian hic numerus latinus cõseutit cũ numero à me quæsito, scribã quarto Idus Aprilis, a diez de Abril.

Similiter quando dies intercluditur intra Calendas, facies: vt a veynte y ocho de Abril: sic cõputabo: calendis Maij primero de Mayo, Pridie calendas a treynta (quoniã hic mensis hos dies cõprehẽdit) tertio calendas a veynte y nueue, quarto calen. a veynte y ocho, & illũ eundem scribes, quoniã numero tuo quadrat. Vel sic eandem cõputationem conficere valebis, cũ iam tibi sit exploratũ intra idus, vel Nonas, numerum tuorum dierum cõtineri, vide a die tuo ad Idus, & Nonas quot dies restent, & ipsis vnũ adde, & quoduis efficies, hoc pacto a cinco de Mayo, iam intelligo, hos dies per Nonas esse numerandos, & Maium Nonas septimo die finire: sic considero, a quinto die ad septimum duo dies intersunt, his vnum addo, sunt tres dies, dicam tertio nonas Maij. Eodem etiam modo si volo, a veynte y seys de Mayo scribere, ab hoc numero vsq; ad finẽ huius mensis, quinque dies sunt, quibus adiũgo duos (quod efficiendũ est quando intra calendas est numerus) & septẽ dies efficiuntur, tunc septimo Calẽdas Iunij scribo, & quod expetiui sum nactus.

Quando

Quando autem dies scriptos scire libuerit, calculus ita fiet: illos dies qui fuerint scripti, si ante Nonas vel Idus fuerint ex Nonarum vel Iduum numero auferes, super quos vnum adde, & certum dierum numerum habebis. Vt inuenio scriptum: quinto nonas Martij, qui mensis nonas septimo die habet, vnde quinq; ademptis, duo restant, quibus vnum addo, & illud erit actum tertio die Maij. Idem in idibus facies. In calendis vero, numero extracto, duos dies adde: vt inuenio scriptum: decimo calēdas Maij, a trigesimo die huius mensis, numerum ibi inuentum demo, & viginti vnus dies manēt, quibus, duobus additis, erunt viginti tres dies Martij. Ad cuius rei exactiorē cognitionem hoc exemplum adhibuimus, Primum diem mēsis in ablatiuo locauimus, dicentes calendis. Cæteros vero dies per nonas, vsque ad diem nonarum, deinde per Idus, vsque ad diē Iduum, reliquos vero dies per mensis sequentis calendas numerabimus sic.

Exemplum mensis triginta vnum diem habentis.

Calendis. Iulij.	Primero de Iulio
Sexto nonas aut postridie calen. Iulij	A dos de Iulio.

Quinto nonas.	A tres.
Quarto nonas.	A quatro.
Tertio nonas.	A cinco.
Pridie nonas (secundo nonas non dicitur)	A seys.
Nonis.	A siete.

Sequẽtes dies per Idus computabuntur, sic.

Octauo Id⁹ aut postri die nonas Iulij.	A ocho de Iulio.
Septimo Idus	a nueue.
Sexto Idus	a diez.
Quinto Idus	a onze.
Quarto Idus	a doze.
Tertio Idus.	a treze.
Pridie Idus. nõ dicim⁹ secũdo Idus.	a catorze.
Idibus.	a quinze.

Reliqui dies á Calẽdis mẽsis sequẽtis numerũ sumet. Vt.

Decimo septimo Calẽdas Augusti, aut postridie Idus Iulij.	A diez y seys đ Iulio.
Decimo sexto Cal. Augusti.	A diez y siete đ Iulio.
Decimo quinto Calẽ. Augusti.	A diez y ocho đ Iulio
Quarto decimo Calẽ.	

Augusti

Augusti.	A diez ynueue de Iulio
Tredecimo cal. Aug.	A veynte de Iulio
Duodecimo cal. Aug.	A veynte y vno de Iulio
Vndecimo cal Aug.	A veynte y dos de Iulio
Decimo cal. Augusti.	A veynte y tres de Iulio
Nono. cal. August.	A veynte y quatro
Octauo calendas.	A veynte y cinco
Septimo calendas.	A veynte y seys
Sexto calendas.	A veynte y siete
Quinto calendas.	A veynte y ocho
Quarto calendas.	A veynte y nueue
Tertio calendas.	A treynta
Pridie calendas, nõ dicitur secundo calen.	A treynta y vno

Exemplum mensis triginta dies habentis.

Cálendis Aprilis.	Primero de Abril.
Quarto nonas aut postridie calen. Aprilis.	A dos de Abril.
Tertio nonas.	A tres.
Pridie nonas.	A quatro.
Nonis.	A cinco.

Reliqui dies usque ad tredecim per Idus sunt numerandi Vt.

Octauo

Octauo Idus aut postridie nonas.	A seys de Abril.
Septimo Idus.	A siete.
Sexto Idus.	A ocho.
Quinto Idus.	A nueue.
Quarto Idus.	A diez.
Tertio Idus.	A onze.
Pridie Idus.	A doze.
Idibus.	A treze.

Cæteris per Calendas mensis sequentis computandi sunt, sic.

Decimo octauo Calēdas Maij, aut postridie Idus Aprilis.	A catorze de Abril
Decimoseptimo Calendas. Maij.	A quinze.
Decimo sexto Calen.	A diez y seys
Decimo quinto Calē.	A diez y siete
Decimo quarto Calē.	A diez y ocho
Decimo tertio calen.	A diez y nueue
Duodecimo calen.	A veynte
Vndecimo calen.	A veynte y vno
Decimo calen.	A veynte y dos
Nono calendas.	A veynte y tres
Octauo calendas.	A veynte y quatro
Septimo calendas.	A veynte y cinco
Sexto calendas	A veynte y seys

Quinto

Quinto calen.	A veynte y siete
Quarto calendas.	A veynte y ocho
Tertio calendas.	A veynte y nueue
Pridie calendas.	A treynta.

Illud est aduertendum Nonis, *Idibus &* Calendis, *tantum dici, quoniam in his, tempus, ablatiuo duntaxat ponitur.* Est *etiam sciendum loco genitiuorum adiectiua posse locari: ut quinto* Nonas Iulij, *uel Iulias: septimo* Calendas Martij, *uel* Martias: *quando tertio Idus,* Nonas, *&* Calendas *pronunciamus, hi accusatiui à præpositione subintellecta ante reguntur.*

Hæc de Calendis.

Salmanticæ

Excudebat Petrus Lasus.

1573.